

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

УДК: 378-051:316.64

ПОГОДЖЕНО

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО

ЗАХИСТУ

**Декан гуманітарно-педагогічного
факультету**

Завідувач кафедри

педагогіки

І.М. Савицька

Р.В. Сопівник

« » 2021 р.

« » 2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Використання комунікаційного програмного забезпечення у
профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти»**

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітньо-професійна програма: «Інноваційно-комунікаційні технології
в освіті»

Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Гарант освітньої програми д.п.н. Кучай О.В.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи к.п.н. викладач

Гончарук О.М.

Виконав Прокіпчук І.О.

КИЇВ-2021

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри педагогіки

д.п.н., доцент _____ Р.В.Сопівник

2021 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Прокіпчук Ігор Олегович

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітньо-професійна програма: «Іноваційно-комунікаційні технології
в освіті»

Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Тема магістерської роботи: «Використання комунікаційного програмного
забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти».

Затверджена наказом ректора НУБіП України від 22 червня 2021 року
№1002 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру: «16» грудня 2021 р.

Вихідні дані до магістерської роботи: Закони України «Про освіту»,
«Про вищу освіту», «Положення про захист магістерської роботи у
Національному університеті біоресурсів і природокористування України»,
посібники, словники, довідники, методична наукова література щодо теми
дослідження.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

Провести аналіз літературних джерел, спеціальних досліджень з проблеми на сучасному етапі, визначити умови, методи і засоби, визначити критерії ефективності профорієнтаційної роботи;

Виявити і теоретично обґрунтувати основні характеристики моделі застосування комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти;

Визначити ефективні критерії оцінки організаційно-педагогічних умов, що забезпечують формування професійної компетентності фахівців;

Експериментально спробувати і оцінити ефективність організаційно-педагогічного супроводу професійного самовизначення фахівців з використанням комунікаційного програмного забезпечення.

Дата видачі завдання: 30 вересня 2021р.

Керівник магістерської роботи _____ Гончарук
О.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Прокіпчук І.О.

РЕФЕРАТ

У магістерській роботі висвітлена актуальність теми використання комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (53 позицій) та додатків. У роботі є 2 таблиці та перелік запитань в кінці роботи.

На сьогоднішній день, враховуючи потреби української економіки, зміст та технологія проведення занять з профорієнтації з точки зору практики розроблені недостатньо. Отже, необхідний пошук нових форм, методів організації та засобів проведення профорієнтаційної підготовки. Незважаючи на те, що в даний час широке поширення набувають мультимедійні засоби навчання, дослідження по можливості використання цих засобів у професійній орієнтації практично відсутні. Актуальність проблеми та її недостатня розробленість визначили тему нашого дослідження.

Відповідно до теми нами були визначені: об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження - профорієнтаційна робота у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження - умови і методи використання комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти.

Мета дослідження обґрунтування та експериментально перевірити використання комунікаційного програмного забезпечення у

профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти.

Отримані в ході виконання роботи результати дозволяють провести заняття з професійної орієнтації на сучасному методичному і технічному

рівні, ефективно модернізувати процес професійного інформування

фахівців.

Матеріали і результати дослідження можуть бути використані учителями загальноосвітніх шкіл при відборі навчального матеріалу для

курсів професійної орієнтації школярів, орієнтованих на отримання робочих

і інженерних професій, а також викладачами установ початкової професійної освіти при визначенні навчального матеріалу професійно-орієнтованих загальноосвітніх предметів.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 3

РОЗДІЛ I. МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ..... 7

1.1. Інформаційні та комунікаційні технології в навчанні та освіті..... 7

1.2. Можливості та умови використання інформаційно-комунікаційних
засобів в профорієнтаційній роботі в ЗВО..... 27

Висновки до 1 розділу..... 35

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНА РОЗРОБКА ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА
АПРОБАЦІЯ МОДЕЛІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ, МУЛЬТИМЕДІЙНИХ І АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ
ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ЗВО..... 37

2.1 Модель використання комунікаційного програмного забезпечення в
профорієнтаційній роботі зі студентами..... 37

2.2 Підвищення компетентності педагогів в застосуванні інформаційних
технологій в профорієнтаційній роботі в ЗВО..... 44

2.3. Організація і проведення експериментальної перевірки виявлених
технологій роботи з профорієнтації..... 48

Висновки до 2 розділу..... 50

ВИСНОВКИ..... 66

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ..... 68

ДОДАТКИ..... 74

ВСТУП

Сучасна нестабільна соціально-економічна ситуація, збільшення рівня безробіття, переорієнтація з одних провідних областей професійної діяльності на інші вимагають підготовки професійно компетентних і конкурентоспроможних фахівців, які володіють знаннями, вміннями, навичками і здатних перебудувати свою діяльність.

Прискорення темпів оновлення технологій призводить до необхідності розробки адекватного змісту освіти і відповідних технологій навчання.

В даний час одним з пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти - процес забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки та оптимального використання нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Показово, що інформаційно-комунікаційні технології самі по собі не реалізують нову освітню парадигму, але є потужним засобом для її втілення в практику. Безумовно, для ефективного використання ІКТ в освіті необхідні відповідна організація процесу навчання, інформаційні та навчальні ресурси, а також готовність і вміння фахівців працювати в рамках нової освітньої парадигми, зміна якої пов'язана з усвідомленням неможливості отримання освіти «на все життя». Темпи розвитку технологій, їх кардинальну зміну протягом життя одного покоління вимагають не тільки освоєння нових технологічних засобів, а й розуміння того, що цей процес буде постійним.

На сьогоднішній день, враховуючи потреби української економіки, зміст та технологія проведення занять з переорієнтації з точки зору практики розроблені недостатньо. Отже, необхідний пошук нових форм, методів організації та засобів проведення профорієнтаційної підготовки.

Незважаючи на те що в даний час широке поширення набувають мультимедійні засоби навчання, дослідження по можливості використання цих засобів у професійній орієнтації практично відсутні. Актуальність

проблеми та її недостатня розробленість визначили тему нашого дослідження.

Відповідно до теми нами були визначені: об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження - профорієнтаційна робота у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження - умови і методи використання комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти.

Мета дослідження: обґрунтування та експериментально перевірити використання комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти.

Відповідно до проблеми, методу, предмету та об'єкту дослідження сформульовані наступні завдання:

Провести аналіз літературних джерел, спеціальних досліджень з проблеми на сучасному етапі, визначити умови, методи і засоби, визначити критерії ефективності профорієнтаційної роботи;

Виявити і теоретично обґрунтувати основні характеристики моделі застосування комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти;

Визначити ефективні критерії оцінки організаційно-педагогічних умов, що забезпечують формування професійної компетентності фахівців;

Експериментально спробувати і оцінити ефективність організаційно-педагогічного супроводу професійного самовизначення фахівців з використанням комунікаційного програмного забезпечення.

Методологічною основою дослідження є системно-ціннісний, суб'єктивний, компетентнісний і діяльнісний підходи, філософські положення про протиріччя як рушійну силу розвитку, наукові положення про взаємозв'язок теорії і практики.

Визначальними для нашого дослідження стали філософсько-антропологічні уявлення про людину як соціальному істоту і суб'єкта

діяльності (К. Абульханова-Славська, Л. Виготський, В. Гусєєв, М. Демиденко, А. Карпова, А. Полякова, С. Рубінштейн та ін.), про роль особистості в пізнанні і перетворенні дійсності; про активну роль людини в управлінні, про розвиток соціально-педагогічних систем і процесів (Н. Аніканова, В. Аношкіна, Л. Божович, В. Болотов, А. Вербицький, Л. Виготський, В. Денисенко, Д. Іванов, О. Леонтєв, І. Лернер тощо).

Для вирішення поставлених завдань і перевірки вихідних припущень було використано комплекс методів дослідження, серед яких теоретичні методи: категоріальний синтез, комплексний теоретичний аналіз, метод історичного аналізу, моделювання; емпіричні методи: спостережіння (пряме, побічне, включене спостереження), діагностичні (тестування, експертні оцінки), що формують (педагогічний експеримент); методи математичної статистики: порівняльний аналіз даних, процентне співвідношення, аналіз достовірності відмінностей.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що виявлена сукупність педагогічних умов використання інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній роботі, що включає участь всіх суб'єктів освітнього процесу на етапі професійної діагностики, дозволяє здійснювати збір, аналіз, інтерпретацію, прогнозування успішності діяльності фахівця, здійснення педагогічної допомоги в усвідомленому виборі професії або напрямку подальшого навчання.

Теоретична значимість дослідження полягає в тому, що воно робить внесок в теорію професійної орієнтації і збагачує складові частини компетентнісного підходу в освіті, доповнюючи її варіантом моделі використання комунікаційного програмного забезпечення у профорієнтаційній роботі у закладах вищої освіти. Результати дослідження можуть слугувати теоретичною базою для подальшої розробки проблем професійної орієнтації у закладах вищої освіти. Дослідження вносять певний внесок у теоретичне обґрунтування сукупності педагогічних умов і

критеріїв оцінки ефективності застосування мультимедійних засобів в освітньому процесі, направленому на професійне самовизначення і успішну реалізацію професійних намірів.

Практична значимість проведеного дослідження полягає в тому, що в освітній процес впроваджена педагогічна технологія проведення занять, срієнтованими на робочі професії, на основі застосування інформаційно-комунікаційних засобів і мультимедійних посібників.

Отримані в ході виконання роботи результати дозволяють проводити заняття з професійної орієнтації на сучасному методичному і технічному рівні, ефективно модернізувати процес професійного інформування фахівців.

Матеріали і результати дослідження можуть бути використані учителями загальноосвітніх шкіл при відборі навчального матеріалу для курсів професійної орієнтації школярів, орієнтованих на отримання робочих і інженерних професій, а також викладачами установ початкової професійної освіти при визначенні навчального матеріалу професійно-орієнтованих загальноосвітніх предметів.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ

Інформаційні та комунікаційні технології в навчанні та освіті

На сьогодні одним з напрямків модернізації освіти є його інформатизація, під якою розуміється процес забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки засобів інформатизації і комп'ютерних (інформаційних і комунікаційних) технологій, орієнтованих на досягнення освітніх цілей. Спостерігається лавиноподібний процес інформатизації суспільства, який характеризується широким впровадженням сучасних інформаційних технологій в різні сфери людської діяльності. Така тенденція розвитку сучасного суспільства, його яскраво виражена інформатизація пояснюють необхідність все більш широкого використання інформаційних технологій в середовищі освіти, що істотно змінює роль викладача і учня в системі «педагог - інформаційно-комунікаційні технології навчання - студент».

Загально визнано, що інформаційно-комунікаційні технології самі по собі не реалізують нову освітню парадигму, але є потужним засобом для її реалізації. Звернення до результатів психолого-педагогічних досліджень комп'ютеризації освітньої галузі показує, що до теперішнього часу в ряді робіт описані основні дидактичні умови застосування комп'ютера в навчанні, розроблені концептуальні засади побудови інформаційних технологій, розглянуті можливості комп'ютера в розвитку творчих якостей особистості, як студентів, так і педагогів [18].

На сьогодні існує два основних підходи до визначення інформаційної технології навчання. У першому з них пропонується розглядати її як

дидактичний процес, організований з використанням сукупності впроваджуваних (вбудовується) в системи навчання принципово нових засобів і методів обробки даних (методів навчання), що представляють цілеспрямоване створення, передачу, зберігання і відображення інформаційних продуктів (даних, знань, ідей) з найменшими витратами і відповідно до закономірностей пізнавальної діяльності студентів.

У другому випадку мова йде про створення певної технічної середовища навчання, в якій ключове місце займають використовувані ІКТ.

Таким чином, в першому випадку можна говорити про інформаційні технології навчання (як процесі навчання), а в другому – про застосування інформаційних технологій в навчанні. Сама ж інформаційна технологія може розглядатися як сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, об'єднана технологічним процесом і забезпечує збір, зберігання, обробку, висновок і поширення інформації для зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення їх надійності та оперативності.

У зв'язку з цим суттєвих змін зазнали і засоби навчання, до яких відносять наочні посібники, технічні засоби навчання, дидактичні матеріали тощо.

Як і при впровадженні будь-якого іншого засобу навчання, виникає ряд проблем, пов'язаних з психолого-педагогічними умовами застосування комп'ютера. Комп'ютер дав такі можливості інформаційного забезпечення навчального процесу, яких досі не було, у зв'язку з чим постала серйозна багатоаспектна проблема вибору стратегії впровадження ІКТ в навчання, пошук шляху, що дозволяє використовувати всі переваги і уникнути втрат, що впливають на якість педагогічного процесу і які зачіпають розвиток основних сфер людства [22].

На сучасному етапі розвитку педагогіки при визначенні методологічних вимог до застосування в навчальному процесі ІКТ мова повинна йти не про

заміну традиційних дидактичних принципів на нові, а про перегляд і наповненні їх таким змістом, яке дозволило б в умовах, що змінилися використовувати їх конструктивно. Як - "першооснови повинні застосовуватися загальнодидактичні принципи, а також окремі ідеї, запропоновані в теоріях поетапного формування розумових дій, програмованого, модульного і проблемно-діяльнісного навчання. Такий підхід обумовлений тим, що саме останні теорії в даний час застосовуються в якості базових при реалізації комп'ютерного навчання. Система вимог до використання ІКТ в навчальному процесі повинна розглядатися з позицій системного підходу, тобто як цілісне явище в рамках педагогічної системи.

Підвищення ефективності сучасного уроку педагогіки-практики пов'язують із застосуванням мультимедійних технологій, які мають можливість підвищувати інформаційну щільність заняття, в той же час вимагаючи розуміння дидактичної специфіки носіїв навчального матеріалу. Зрозуміло, використання мультимедійних технологій в навчанні може дати відчутний ефект лише в тому випадку, коли педагог має можливість використовувати мультимедійне обладнання на кожному занятті.

На сьогоднішній день використання ІКТ в навчально-виховному процесі стало його невід'ємною частиною. Проводяться дослідження по можливості впровадження мультимедійних технологій у дослідницьку, лабораторну діяльність, по розробці критеріїв оцінювання самостійної творчої діяльності [11].

Інформаційні технології навчання при ефективному використанні дозволяють здійснити принципово новий підхід до навчання і виховання, який:

- базується на широкому спілкуванні, зближенні; на вільному обміні думками, ідеями, інформацією учасників спільного проекту, на природному бажанні розширити кругозір;
- має в основі реальні дослідницькі методи, що дозволяють пізнавати

закони природи, соціальні явища в їх динаміці, в процесі вирішення життєво важливих проблем, а також особливості різноманітних видів творчості в процесі спільної діяльності;

- ініціює розвиток природничої освіти, акцентує увагу на моральних аспектах життя і діяльності людини;

- стимулює розвиток як рідної мови студентів, так і оволодіння іноземними мовами;

- сприяє набуттю різноманітних супутніх навичок, які можуть виявитися дуже корисними в житті

Значимими для навчання дидактичними властивостями технічної складової інформаційно-комунікаційних технологій навчання є:

1. Можливість вставляти в документ графічні зображення, гіперпосилання, звукову та відео інформацію (мультимедіа) та тим самим оживляти сприйняття навчальної інформації.

2. Підтримка копіювання інформації з одного програмного засобу в інше.

3. Можливість для педагога управляти динамікою і логікою пред'явлення навчального матеріалу.

4. Можливість отримання через Інтернет інформаційного поля, що містить найрізноманітнішу педагогічно цінну інформацію, і роботи з гіпертекстом як засіб навігації в цьому полі.

5. Здатність зберігати і структурувати передану і одержувану інформацію [45].

На думку ряду дослідників, методичне забезпечення впровадження ІКТ в навчальний процес має включати: методики, рекомендації щодо використання ІКТ з урахуванням дидактичних і психологічних аспектів; керівництво та інструкції по використанню кожного програмного засобу, способів їх функціонування; метаописання інформаційних освітніх ресурсів і в цілому автоматизація навчальних робіт професійного характеру створює

передумови для глибокого пізнання властивостей досліджуваних об'єктів і процесів на імітаційних моделях.

Розвитком комп'ютерних лабораторних практикумів є комп'ютерні тренажери, що імітують виконання операцій і дій, що входять в реальну професійну діяльність фахівця. Комп'ютерні тренажери дозволяють підготувати майбутнього фахівця до дій в умовах, близьких до реальних, дозволяють здійснювати тренінг не тільки знань і умінь, необхідних у конкретній ситуації, а й швидкості реакції на події, що відбуваються.

Високоякісні електронні підручники і навчальні посібники дозволяють швидко тиражувати наукові та методичні результати кращих викладачів вузу, підвищувати ефективність навчання, формувати цілісне уявлення про досліджуваних процесах і явищах завдяки використанню розрахункових фрагментів, комп'ютерної графіки, анімації, відео-та аудіопрезентацій.

Використання ІКТ в педагогічному процесі сприяє його інтенсифікації завдяки поданням інформації в формі, що дозволяє впливати на всі канали сприйняття і тим самим підвищити ступінь її засвоєння. При цьому є можливість і самостійного навчання з відкритим доступом до великим інформаційних ресурсів, наявність зворотного зв'язку.

Широке впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій в сферу навчання має і психологічні наслідки [15].

У вітчизняній і зарубіжній літературі виділяють наступні психологічні феномени, пов'язані з освоєнням людиною нових інформаційних технологій: персоніфікація, «одухотворення» комп'ютера; всепоглинаюча потреба в спілкуванні з комп'ютером; різні форми комп'ютерної тривожності; питання про відповідальність творців програмного забезпечення за наслідки його застосування; тенденція заміни процесу творчості на процес пошуку інформації; розвиток просторового сприйняття і уяви, розвиток мислення, вміння подумки експериментувати; зниження схильності піддаватися груповому тиску, зростання глибини і інтенсивності

спілкування з однодумцями; розвиток мотивації і схильності до дослідницької діяльності; розвиток позитивного емоційного фону

Аналіз нинішньої у освітніх установах ситуації в області застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі показує об'єктивно існуюче протиріччя між доцільністю активно використовувати електронні ресурси в освітньому процесі та відсутністю електронних посібників, які відповідають багатом сформованим до теперішнього часу методиками викладачів.

З точки зору дидактики анімація інформаційних об'єктів в лекції-презентації дуже корисна на етапі підбиття підсумків заняття: головна ідея, думка, пріоритетні положення досліджуваного на уроці матеріалу обговорюються, формулюються учнями усно і в міру формування висновків з'являються на екрані. У цьому випадку на навчання працюють всі види пам'яті: слухова, зорова, і моторна [1].

Аналіз накопичених на сьогодні відомостей дає можливість систематизувати функції комп'ютера, які можуть бути використані в процесі навчання:

техніко-педагогічна (навчальні, діагностичні, експертні, діалогові, що консультують, розрахункові програми);

дидактична (використання комп'ютера в якості тренажера, репетитора, як пристрій, що моделює ряд ситуацій);

функція інтенсифікації процесу навчання;

функція оптимізації діяльності викладача. Безумовно, сюди можна ще віднести можливість використання комп'ютера в якості засобу оперативного оновлення навчальної інформації.

науково-педагогічна завдання полягає в тому, щоб виявити і забезпечити умови, що сприяють досягненню вищеописаних функцій. У реальній діяльності нерідко такі умови не виявлено або не забезпечуються, а функції сучасної техніки реалізуються на примітивному (в педагогічному аспекті)

рівні.

В даний час використання ІКТ дає наступні переваги: значна економія часу при контролі діяльності студентів, діагностиці, в обробці результатів та їх оперативному доведенні кожного студента; за ступенем «охоплення» студентів навчальним процесом на етапі актуалізації знань, способів дій, при відпрацюванні репродуктивних умінь і навичок; за рівнем автоматизації педагогічних операцій; оптимізація діяльності студента в процесі виконання лабораторних і практичних завдань, робота з комп'ютером над навчальним матеріалом, на лабораторних і практичних заняттях.

У представленому переліку цілей видно, що використовується тільки одна сторона комп'ютерного навчання - програмованого навчання, але тільки на більш досконалої техніки. Практика використання систем програмування підтверджує правомірність такого набору цілей при вирішенні завдання формування практичних умінь і навичок. Але технології програмованого навчання по суті, дублюють традиційні методи навчання, оптимізуючи операційні та регуляторні компоненти управління діяльністю учня, вони істотно збіднюють і навіть руйнують інші її компоненти (інтелектуальний, мотиваційний, емоційний) [36].

Ефективність проведення заняття з комп'ютерним супроводом залежить від багатьох факторів. До них, як відомо, відносяться: зміст навчального матеріалу (його суперечливість, насиченість математичним апаратом або гуманітарних змістом, можливість його програмування, створення проблемних ситуацій та ін.); форма проведення занять (урок, лекція, практичне заняття, колоквиум, консультація та ін.); обрана викладачем форма поєднання комп'ютера з застосовуваними їм методами навчання; актуальний рівень розвитку в студентів інтелектуальної, мотиваційної та інших сфер; нарешті, рівень методичної майстерності викладача і його уміння відбирати і застосовувати програмні педагогічні засоби.

Модель такого роду заняття як дидактична система включає

номенклатуру цілей навчання знанням і вмінням, цілей розвитку основних сфер людини, цілей формування навчальної діяльності; характеристику змісту навчального матеріалу, критерії його відбору для створення програмних педагогічних засобів, зв'язку програмного матеріалу з іншим змістом заняття; характеристику дидактичної структури заняття; мотиваційний його забезпечення; вказівки на форми зв'язку діяльності викладача і застосування комп'ютера і пов'язане з ними поєднання методів навчання. Педагогічна ефективність комп'ютерного заняття залежить від ряду вищезгаданих факторів і від того, наскільки реалізований задум, представлений в його моделі [30].

Таким чином, для ефективного використання ІКТ в освіті необхідні відповідна організація процесу навчання, інформаційні та навчальні ресурси, а також готовність і вміння викладачів працювати в рамках використання цих засобів. Темпи розвитку технологій, їх кардинальну зміну протягом життя одного покоління вимагають не тільки освоєння нових технологічних засобів, а й розуміння того, що цей процес буде постійним.

Ідея «навчання протягом усього життя» в сучасних умовах пов'язана не стільки з накопиченням життєвого досвіду, скільки з постійним придбанням нових знань, навичок і кваліфікації. Посилення ролі ІКТ в суспільстві в цілому і в освіті зокрема робить необхідним включення в поняття професійної компетенції викладачів інформаційно-комунікаційної компетенції.

Для реалізації компетентнісного підходу в системі освіти необхідна підготовка і перепідготовка викладацьких кадрів, здатних в реальній життєвій і професійній практиці застосовувати ключові компетенції. Серед універсальних (ключових) компетенцій Смолянинова О. Г. в першу чергу виділяє інформаційну та комунікативну тому, що вони служать природним результатом широкого поширення і використання інформаційних технологій. При цьому формування вищезгаданих компетенцій у викладачів

має два аспекти: загальноосвітній і професійний. Загальноосвітній аспект пов'язаний з готовністю використовувати інформаційно-комунікаційні технології в різних видах діяльності. Професійний аспект - з готовністю застосовувати ці технології в навчальному процесі.

Інформаційна компетенція. За допомогою реальних об'єктів (телевізор, магнітофон, телефон, факс, комп'ютер, принтер, модем) та інформаційних технологій (аудіо- і відеозапис, електронна пошта, ЗМІ, Інтернет), формуються вміння самостійно шукати, аналізувати і відбирати необхідну інформацію, організувати, перетворити, зберегти і передати її. Ця компетенція забезпечує навички діяльності учня з інформацією, що міститься в навчальних предметах і освітніх областях, а також в навколишньому світі [50].

Комунікативна компетентність включає знання необхідних мов, способами взаємодії з оточуючими і віддаленими людьми і подіями, навички роботи в групі, володіння різними соціальними ролями в колективі. Щоб оволодіти цю компетенцію в навчальному процесі, фіксується необхідна і достатня кількість реальних об'єктів комунікації і способів роботи з ними для студента кожного ступеня навчання в рамках кожного досліджуваного предмета або освітньої галузі.

Соціально-трудова компетентність означає володіння знаннями і досвідом в цивільно-громадській діяльності (виконання ролі громадянина, спостерігача, виборця, представника), в соціально-трудовій сфері (права споживача, покупця, клієнта, виробника), в області сімейних відносин і зобов'язків, в питаннях економіки і права, в професійному самовизначенні. У цю компетентність входять, наприклад, вміння аналізувати ситуацію на ринку праці, діяти відповідно до особистої та громадської вигодою, володіти етикою трудових і цивільних взаємовідносин. Учень опановує мінімально необхідними для життя в сучасному суспільстві навичками соціальної активності та функціональної грамотності.

О.Г. Смолянинова, провівши узагальнення різних підходів і досліджень в області компетентнісного підходу, виділила три основні компетенції, які найбільш легко піддаються адаптації до конкретних умов. До числа цих компетентностей вона відносить наступні:

- інформаційна компетентність (знання основних типів сучасних мультимедійних інформаційних систем і володіння навичками роботи з цими системами);

- комунікативна компетентність (уміння спілкування в широкому сенсі, зокрема за допомогою електронних засобів);

- управлінська компетентність (Розуміння закономірностей і особливостей протікання інформаційних процесів у професійній діяльності, професійна орієнтація на ринку праці, знаходження оптимальних замовників і партнерів, володіння професійними різноманітними засобами подання та передачі інформації) [33].

А.Л. Семенов виділяє інформаційну компетентність як один з основних пріоритетів в цілях загальної освіти, а комунікаційну компетентність - як один з видів інформаційної компетентності. Інформаційна компетенція розглядається як нова грамотність, в яку входять, перш за все, «вміння активної, самостійної обробки інформації людиною, прийняття принципово нових рішень в непередбачених ситуаціях з використанням технологічних засобів», а також «технічні навички комп'ютерного введення, оперування з екранними уявленнями інформаційних об'єктів і моделей». У цю ж компетентність відносять «вміння, які стосуються усного виступу, використання паперової енциклопедії і великої бібліотеки, і написання особистого листа, і сприйняття телевізійної реклами, і осмисленого запам'ятовування фактів».

Вирішення питань, що стосуються якості, форми і напрямків модернізації освіти, безумовно, повинно відбуватися одночасно з вирішенням питань, що відносяться до якості та змісту підготовки

викладачів. В даний час все більш актуальною стає проблема оцінки професійних якостей педагога, рівня його професійної компетентності, перспектив професійного розвитку і можливостей професійної реабілітації.

Виходячи з існуючої потреби розробки питання про компетенції викладачів, актуального для модернізації системи освіти, є важливим формування компетенцій педагога, що мають загальний і специфічний характер, визначення критеріїв їх об'єктивного і суб'єктивного виміру, а також проведення діагностики професійних компетенцій у працюючих педагогів [2]

При оцінці професійної компетентності педагога В.Н. Введенський виділяє три її рівня:

- загальний - ключові і операціональні компетентності;
- приватний - компетентності конкретної спеціальності;
- конкретний - компетентності окремого педагога.

Також він виробить три підходи до дослідження змісту і структури професійної компетентності: професіографічний, рівневий і задачний.

Кожен з них має свої особливості. Так, професіограма, як набір вимог до фахівця, зручна в застосуванні, але доцільна при описі тільки операціональних компетентностей. Система ключових компетентностей, як багатопараметрична характеристика фахівця, не може визначатися простою сумою наявних особистісних якостей і здібностей. Для цього необхідне застосування комплексу взаємопов'язаних параметрів.

Інформаційно-комунікаційна компетентність викладачів розуміється не просто як сукупність знань, умінь, навичок, що формуються в процесі навчання інформатики та сучасним інформаційним і комунікаційним технологіям, але і здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному потоці, готовність до відбору адекватних інформаційних педагогічних засобів, до виконання майбутньої педагогічної діяльності за допомогою інформаційних технологій. Про ефективність застосування інформаційних

технологій у викладанні навчальних предметів можна говорити лише за умови, коли педагог в достатній мірі мотивований на їх використання в навчальному процесі, має широкий кругозір, вслідіє програмними засобами як загального, так і навчального призначення, може визначити місце інформаційних технологій в методичній системі викладання предмета.

У процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагога К.С.Ханова виділяє чотири основні етапи:

- Навіть поверхове знайомство з комп'ютером, операційної системою і основними прикладними програмами MS Office;
- поглиблене вивчення окремих інформаційних технологій;
- застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в професії педагога;
- використання інформаційних та комунікаційних технологій в навчальних предметах.

Загальна компетенція в сфері ІКТ - компетенція користувача персонального комп'ютера складає основу професійної інформаційно-комунікаційної компетенції викладача. При цьому, як показують дослідження, присвячені проблемам кваліфікації викладачів у сфері ІКТ, базової комп'ютерної грамотності для сучасного викладача недостатньо. Ефективне використання ІКТ у всіх аспектах професійної діяльності вимагає володіння навичками роботи на комп'ютері на рівні кваліфікованого («упевненого», «просунутого») користувача [8].

Вимоги до підготовки користувача можуть визначатися національними і міжнародними стандартами, зокрема, Сертифікатом комп'ютерної грамотності - європейським (European Computer Driving Licence - ECDL) або - за межами Європи міжнародним (International Computer Driving Licence - ICSDL), який у багатьох країнах необхідний для отримання роботи. Відповідно до цих вимог користувач повинен знати основні теоретичні положення інформатики, а також мати навички роботи з файловою

системою, текстовими редакторами, електронними таблицями, базами даних, програмами підготовки презентацій, інформаційно-комунікаційні ресурсами. Крім того, користувач повинен мати певну лінгвістичної компетенцією, необхідної для використання ІКТ, тобто володіти комплексом мовних засобів, що забезпечують ефективну взаємодію в рамках людино-машинного спілкування, тобто комунікації, опосередкованої комп'ютером, і безпосередньої комунікації з фахівцями і користувачами з різних аспектів застосування ІКТ.

Лінгвістична компетенція користувача передбачає: володіння спеціальною термінологією в обсязі, необхідному для використання ІКТ; знання специфіки людино-машинної комунікації і комунікації, опосередкованої комп'ютером; знання особливостей лінгвістичного оформлення інформаційно-комунікаційних систем; наявність навичок роботи з друківаними та електронними текстами різних жанрів, які використовуються у сфері застосування ІКТ (описами ресурсів, інструкціями, довідковою інформацією та ін.); вміння продукувати власні тексти в різних жанрах в письмовій та усній формах з урахуванням вимог конкретних інформаційно-комунікаційних систем і видів електронної комунікації (запит в інформаційній, пошукової та файли довідки, інструкція, повідомлення, електронна публікація з використанням засобів гіпертексту і гіпермедіа і ін.) [29].

Професійна складова інформаційно-комунікаційної компетенції викладача включає наступні компоненти:

- володіння навичками роботи з апаратними, програмними та інформаційними ресурсами, використовуваними в навчанні;
- знання основних різновидів електронних ресурсів, які можуть використовуватися у викладанні і володіння навичками їх ефективного використання;
- володіння критеріями, параметрами і навичками оцінки якості

електронних засобів навчання;

- володіння комплексом засобів для розробки електронних навчальних матеріалів по предмету;

- володіння методами і засобами планування та організації навчального процесу з використанням ІКТ в різних формах навчання (Традиційної, дистанційною, комбінованою очно-дистанційною);

- знання ергономічних, етичних і правових аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності;

- володіння лінгвістичними засобами забезпечення використання ІКТ у професійній діяльності.

Професійна інформаційно-комунікаційна компетенція викладача передбачає ефективне використання ІКТ в педагогічній діяльності, володіння професійно орієнтованими інформаційними ресурсами, засобами оптимізації професійно-педагогічної діяльності та організації професійної комунікації [40].

Оптимізація професійної діяльності викладача включає використання ІКТ для навчання, організації навчального процесу, створення планів уроків, навчальних матеріалів, допоміжних засобів організації (підтримки) виконання завдань і оцінки діяльності та навченості студентів, індивідуальних планів викладача, звітів про успішність і виконання планів робіт, заяв, заявок, оглядів, науково-методичних публікацій, електронних презентацій, персональних, навчальних та інформаційних веб-сторінок і т. п.

Нові інформаційні технології приживаються в нашій країні вкрай нерівномірно. Як ця нерівномірність співвідноситься з можливостями і потребами конкретного викладача? Чи можуть нові інформаційні технології дати новий імпульс уже сформованим професіоналам?

Відповіді на ці питання очевидні. За відсутності прийняттого рівня заробітної плати нові інформаційні технології є найважливішим фактором,

здатним в силу своєї новизни і сучасності залучити в школу молодь, не дати піти зі школи досвідченим викладачам. Бельми важливо, щоб нові інформаційні технології застосовувалися не замість, а в комплексі з традиційними освітніми засобами [38].

На сьогоднішній день багато в чому завдяки державній програмі інформатизації сучасні комп'ютери з'явилися практично у всіх школах. Уряді досліджень зроблені спроби скласти якусь градацію серед викладачів, які використовують комп'ютер в своїй роботі, виділені п'ять рівнів такого користувача:

Рівень перший. Використання комп'ютера в якості «друкарської машинки з пам'яттю»; регулярна підготовка з його допомогою найпростіших дидактичних матеріалів, планів уроків, планування і т.д.; створення списків і картотек; шаблонних форм, спокійне ставлення до створюваних в комп'ютерному вигляді робіт студентів, елементарна систематизація документів в домашньому комп'ютері.

Рівень другий. Досягнення даного рівня нерозривно пов'язане з виходом в Інтернет. Саме на цьому етапі викладачів починає залучати своїх студентів до участі в дистанційних олімпіадах і конкурсах.

Рівень третій. Учитель починає овсядодівати технологіями «творення»: йому стають доступними основні елементи програм MS Power Point, MS FrontPage, MS Publisher. В руки педагога потрапляють інструменти, використовуючи анімаційні можливості яких він може істотно посилити ефективність свого заняття. Для третього рівня характерні також спроби створення електронної бібліотеки викладачів і проекти з написання декількома педагогами спільного навчального посібника.

Рівень четвертий - перші заняття. Важливо, що для такого педагога навряд чи можливий рух у зворотний бік. Навпаки, виникає проблема систематизації створюваного матеріалу вже на якісно новому рівні [15].

Рівень п'ятий - пошуки системи. Для педагога стає професійно

необхідним навчитися поєднувати власний викладацький досвід та нові інформаційні технології.

Оновлення компетенцій сучасного викладача можливо забезпечити двома ступенями навчання. Перший ступінь дозволить сформувати або

вирівняти мінімальні інваріантні навички інформаційної діяльності викладачів, які включають в себе:

- вміння застосовувати комп'ютер і периферійне устаткування;
- вміння застосовувати прикладне ПО і графічний інтерфейс на рівні користувача;
- вміння застосовувати комунікаційні засоби (електронна пошта, Інтернет) на рівні користувача;
- мати уявлення про правові та етичні норми роботи з інформацією;
- вміння застосовувати санітарні норми і правила при роботі з комп'ютером;
- мати уявлення про інформаційні та освітні ресурси (електронних педагогічних ЗМІ, освітніх порталах) і вміння ними скористатися;
- вміння використовувати презентаційне обладнання і засоби;
- вміння працювати з різними видами інформації на рівні користувача.

Професійні інформаційні ресурси для викладачів включають спеціалізовані федеральні і регіональні освітні портали, бази даних, комбіновані і дистанційні курси, програми підвищення кваліфікації, електронні журнали, портали конференцій та ін. Засоби професійної комунікації, що використовуються для обговорення професійних проблем, включають стандартні ресурси -електронну пошту, професійні дискусійні групи, листи розсилки професійних асоціацій, електронні консультації на освітніх порталах, спеціалізовані електронні конференції і форуми і т. п .

Нами виділені професійні компетенції викладачів, які можуть служити основою для формування методичної системи його підготовки в умовах відкритої освіти: інформаційна; моделює (як універсальна дослідницька,

розвиваюча розуміння і логічне мислення); контрольно-оцінна, гностична (якісні і кількісні оцінки, самооцінка, портфельний підхід); мобілізаційна (як інтеграція управлінської, менеджеральної, організаційної, конструктивної); культурно-ціннісна (що включає погляд на освіту як на освоєння зразків культури, покликана реалізувати громадянський принцип в освіті); комунікативна (сприяє соціалізації, конфліктної компетентності, самонавчання у відкритому освітньому просторі, життя в полікультурному суспільстві, толерантності) [10].

З точки зору підготовки викладачів, орієнтованого на компетентнісний підхід, в умовах інформатизації найбільше значення має аналіз конструктивного (моделює), гностичного (інформаційного), проектувального, організаційного (мобілізаційного) і комунікативного компонентів його професійної діяльності. Важливим серед них є конструктивний (управлінський) компонент, який відображає діяльність, спрямовану на підготовку змісту, планування і розробку методики проведення занять і контролю знань в конкретних умовах навчання з використанням засобів ІКТ.

(Контрольно-оцінний) компонент визначає діяльність вчителя з аналізу можливості і доцільності застосування нових інформаційних технологій (інформаційно-навчальна діяльність, експериментально-дослідницька, діяльність по контролю і самоконтролю, тренінгові уміння, самостійна діяльність з обробки, отримання та подання інформації).

Аналізуючи програмні засоби навчального призначення, викладачів повинні зміти оцінювати психолого-педагогічні цілі і ефективність їх використання в рамках конкретної моделі навчання (розвиток мислення, формування умінь і навичок навчальної діяльності, інформаційної культури студентів); ступінь інтерактивності (можливість організації і необхідного режиму діалогової взаємодії, наявність різноманітних засобів ведення діалогу); можливість реалізації «індивідуальних траєкторій навчання»

(наявність різних рівнів складнощів при викладі матеріалу); можливість забезпечення зворотного зв'язку, готовність доступу до навчальної інформації та ін.; технічний рівень (наявність автозавантаження, надійність роботи і т.д.) програмних засобів.

Проектувальний компонент діяльності викладачів (Моделювання) передбачає знання і вміння з розробки педагогічних програмних засобів, в тому числі за допомогою інструментальних мультимедіа-засобів навчального призначення різного типу. Проектування засобів навчального призначення, відповідно до досліджень М.М. Буняєва, Р.В. Бичкової і Г.М. Кисельова, включає в себе чотири етапи: концептуальний, технологічний, операційний і етап реалізації. О.Г. Смолянинова виділяє наступні етапи: целеполагаючий (формулюються цілі створення, визначається вид мультимедіа-продукту, сегментується цільова аудиторія користувачів), концептуальний (розробляється сценарій і зміст мультимедіа-продукту з урахуванням передбачуваної педагогічної моделі використання, виду і способу інтерактивності, ступеня гнучкості / закритості продукту і т.п.), технологічний (розробка самого продукту в будь-якій інтерактивній середовищі або на мові програмування, включення всіх необхідних видів мультимедіа-інформації: аудіо, відео, графіки, анімації і способів управління), операційний (налагодження та підготовка продукту до тиражування запис на CD або розміщення в Інтернеті, переклад на інші операційні платформи) і етап реалізації (розробка методичної та технічної документації, маркетингове просування на ринок, формування ціли, створення реклами продукту, забезпечення підтримки і супроводу).

Організаційний (мобілізаційний) компонент відноситься до діяльності по використанню сучасних інформаційних технологій на різних етапах проведення уроку в рамках певних моделей навчання [44].

Комунікативний компонент пов'язаний з діяльністю викладачів в умовах навчального середовища спілкування, розширення меж класу в віртуально-

освітній простір на основі локальної або глобальної мережі в умовах застосування засобів мультимедіа та телекомунікацій.

Комплексність інформаційно-комунікаційної компетенції передбачає можливість її формування на двох рівнях, а також подальше безперервне вдосконалення і розвиток в процесі професійної діяльності.

Перший, базовий рівень інформаційно-комунікаційної компетенції дозволяє викладачеві приступити до використання ІКТ у професійній діяльності та передбачає наявність навичок роботи з обмеженим числом ресурсів як ресурсів загального призначення (наприклад, текстовий редактор, пошукові системи інтернету, електронна пошта), так і спеціалізованих освітніх ресурсів [19].

Другий рівень, який повинен стати обов'язковим, передбачає кваліфіковане використання всього спектра доступних інформаційно-комунікаційних ресурсів у всіх аспектах професійної діяльності педагога.

Перешкодою для ефективного використання ІКТ у професійній діяльності викладача нерідко є низький рівень володіння навичками користувача. До числа найбільш типових проблем користувачів М. А.

Бовтенко відносить наступні:

відсутність навичок десятипальцевого набору тексту;

незнання можливостей операційної системи;

використання обмеженого числа прикладних програм;

використання обмеженого набору функцій, надаються програмами;

незнання (і ігнорування) норм спілкування в електронному середовищі;

відсутність навичок подання інформації в електронному вигляді, який вимагає не тільки особливого стилю викладу, але і використання засобів візуалізації тексту (інфографіки).

Серед причин можна виділити:

- недооцінку значення навичок кваліфікованого користувача для ефективної роботи,

- сформовану практику підготовки користувачів, орієнтовану на навчання елементарним навичкам роботи на комп'ютері та на інтенсивне курсове навчання, що вимагає засвоєння великих обсягів інформації в обмежений період часу;

- багатофункціональність програмних продуктів і не завжди доступний для користувачів мозу інтерфейсу ресурсів і довідкової інформації;

- необхідність постійної практики, оскільки придбані в процесі навчання навички втрачаються, якщо ті чи інші програми або певні функції програм використовуються нерегулярно;

- психологічну неготовність до необхідності освоєння нових ресурсів при можливості звернення до фахівців;

- різний рівень володіння програмними продуктами, пов'язаний з конкретними умовами діяльності (наприклад, відсутністю доступу в Інтернет, використанням застарілого обладнання) [35].

Отже, спеціальна інформаційна компетентність викладачів розглядається в сучасній педагогіці як професійно-особистісне якість педагога, що включає сукупність знань, умінь і ціннісного ставлення до ефективного використання нових інформаційних технологій навчання в навчальному процесі в школі. Поява нових інформаційних технологій в педагогічній системі багато в чому змінює її функції і дозволяє досягти нового педагогічного ефекту. Використання нових інформаційних технологій навчання істотно підвищує професійні можливості викладачів, розширює межі його педагогічної компетентності, а отже, служить підвищенню результативності його професійної діяльності, тобто підвищення якості освіти.

В даний час виникла гостра необхідність в якісно іншій підготовці педагога, що дозволяє поєднувати фундаментальність професійних базових знань з інноваційністю мислення і практико-орієнтованим, дослідницьким підходом до вирішення конкретних освітніх проблем. Очевидно, що нові

інформаційні технології навчання виявляться марними в школі, якщо викладачі не будуть мати достатній рівень спеціальної інформаційної компетентності, тобто компетентності в сфері використання комп'ютерних технологій в навчально-виховному процесі, якщо виявляться нездатними здійснювати пошук і вибір якісних програмних продуктів і грамотно застосовувати їх для вирішення конкретних дидактичних завдань.

1.2. Можливості та умови використання інформаційно-комунікаційних засобів в профорієнтаційній роботі в ЗВО

Довгий час в традиції інформаційної освіти (загальної та професійної) була тенденція екстенсивного збільшення «передачі» знань, коли їх спонтанне зростання ототожнювався з ростом кваліфікації студента. Можна припустити, що в інформаційному суспільстві об'єктивно знижується цінність знань, які сучасні користувачі можуть дістати з комп'ютера, які можуть бути швидко доставлені електронними мережами. У той же час істотно зростає цінність вміння розуміти, які саме знання необхідні, як їх зібрати і використувати у вирішенні актуальних завдань, як сформулювати запит на інформаційну та інтелектуальну підтримку вирішенні нестандартних завдань.

На сьогоднішній день застосування ІКТ в профорієнтаційній роботі може допомогти у вирішенні актуальних педагогічних завдань:

по-перше, необхідно показати місце і роль їх в структурі сучасних професій. Більш того, за допомогою ІКТ можна інтегрувати в актуальне знання, необхідне для ефективної трудової діяльності;

по-друге, воно дозволяє підліткам виконати велику серію різних проб в системах «людина-техніка», «людина-природа», «людина-знакова

система», «людина-художній образ», «людина-людина» і отримати деякі уявлення про свої можливості і переваги;

по-третє, застосування ІКТ може мати діагностичну функцію, що дозволяє спостереженнями, тестами, інтерв'юванням і іншими способами визначати динаміку розвитку індивідуальності та особистості, в тому числі, в частині інформаційної забезпеченості, функціональної грамотності, технологічних умінь, інтелектуальної та вольової підготовленості;

по-четверте, використання цих технологій надає можливість сформувати образи ефективного працівника і ефективної праці, гідного поваги людини і благополучній трудовій кар'єрі,

нарешті, можна зацікавити юнаків і дівчат проектуванням версій життєвих і професійних планів, ідеалів майбутньої професії та можливих моделей досягнення високої кваліфікації в ній [23].

Всі названі та інші завдання реалізації трудового початку освіти можуть бути виконані за умови істотної зміни способів і засобів створення, транспортування і подання інформаційних потоків. На жаль, в умовах наростаючих інформаційних потоків, що обрушуються на школярів, відомої непередбачуваності розвитку можливих сценаріїв змін соціального життя реальністю стає відчуження змісту освіти від актуальної життя. Навязлива тенденція «вчити всіх всьому», з одного боку, призводить до дефіциту довіри системі освіти, з іншого боку, в силу незатребуваності такої освітньої послуги відторгає значну частину контингенту студентів від необхідності отримання дійсно необхідного сучасній людині рівня освіченості, яка реалізує підтримку самовизначення педагог не може не мати власного досвіду самовизначення і необхідного рівня особистісного (психологічного) здоров'я, для нього (або їм самим) повинна бути створене сприятливе середовище партнерів по роботі (щоб підтримка як опозиційна категорія педагогіки не сприймалася як опозиційна діяльність людини, що здійснює

цю підтримку), йому не обійтися без необхідного рівня соціально-освітніх ресурсів (соціальні контакти з колегами по роботі, лікарями, психологами, юристами, волонтерами на реальних робочих місцях за межами школи; бібліотека, медіатека, Інтернет; матеріальні ресурси).

При проведенні профорієнтаційної роботи актуальним є не тільки виявлення індивідуально-психологічні якості особистості, але і визначення рівня сформованості соціальних домагань, цільно-моральної орієнтації і рівень комунікативних навичок. При цьому важливим показником ефективності профорієнтації є не пасивність особистості, а її активність, тому останнім роки багато фахівців з профорієнтації віддають перевагу активним методам профорієнтації [52].

Відповідно, підхід до педагогічного процесу може тяжіти до особистісно-центрованого полюсу, а може - до когнітивно-центрованого.

Для них властиві різні цілі, цінності, смисли, способи активності педагога та учня, ступінь регламентованості, ролі студентів освітнього процесу і стилі їх спілкування, критерії оцінювання ефективності педагогічних зусиль, модальність пізнання (або засилля вербальних методів, або пізнавальна активність, заснована на евристичної діяльності, експериментуванні, набутті і осмисленні досвіду). В тій чи іншій мірі техно логізовані можуть бути:

- ініціація процесів самовизначення (ігрові, тренінгові технології, створення евристичних ситуацій);
- умови протікання процесів самовизначення (використання можливостей фасилітації життєвого досвіду за допомогою реальних ресурсів (соціуму) або ресурсів віртуальних (телекомунікації, Інтернет-технології);
- використання можливостей школи (професійні проби, паркові технології, пошук можливостей сприяння самовизначенню за допомогою працівників освіти).

На жаль, для масової школи характерна наступна тенденція - вербальні методи викладання помітно витісняють наочність, особливо на емоційно-образному рівні сприйняття інформації про образах дій людей в їх різноманітної трудової діяльності, в тому числі містить технічне і художня творчість.

Серед наявних технічних засобів навчання найбільш доступними виявляються аудіовізуальні, що дозволяють пред'являти учням різний ілюстративний матеріал, який має високу ступінь структурування, навіть дидактичність. Однак навчальні відеофільми слід розглядати лише як елемент, хоча і системоутворюючий, управління освітнім середовищем і мотивації пізнавальної діяльності студентів.

Очевидно, що в загальному інформаційному потоці частка компонента об'єктивно скорочується, істотно поступаючись ескалатору інформації, що доставляється ЗМІ, електронними носіями і інформаційними мережами. Це, зокрема, призводить до утворення ймовірно-статистичної картини світу, відображеної в індивідуальній свідомості, а придбання тих чи інших знань стає фактом індивідуальної біографії і складно піддається ідентифікації.

Інформаційно-комунікаційні технології навчання - не просто ланка між педагогом і студентом зміна засобів і методів навчання призводить до зміни змісту навчальної діяльності, яка стає все більш самостійною і творчої, емоційно насиченою, сприяє реалізації індивідуального підходу до навчання.

Слід зазначити, що роль емоційного фактора в ситуації вибору професії практично не досліджена, тому можна ґрунтуватися лише на самих загальних положеннях. Емоційне ставлення або емоційна включеність, надає на прийняття рішення великий вплив. Даний фактор включає в себе не тільки ставлення до різних варіантів при виборі, а й ставлення до планування, до того, що треба прийняти якийсь рішення, ставлення до відповідальності за рішення і планування, до того, що при цьому треба

проявляти активність, йти на компроміс і т. д. Деякі дослідження говорять про те, що негативне ставлення до необхідності прийняти рішення, що стосується майбутнього, може надовго подовжити цей процес, і в результаті може бути прийнято помилкове рішення. Таким чином, емоційний компонент професійної зрілості проявляється в загальному настрої людини і тісно пов'язаний з емоційним компонентом зрілості особистості в цілому, який проявляється в позитивному емоційному настрої, життєвому оптимізмі, емоційній рівноваженості і переносимості невдач [36].

В цілому робота по впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій в професійне орієнтування студентів повинна здійснюватися за такими напрямками

- створення електронних навчальних систем;
- впровадження Web-технологій;
- інтеграція з зовнішніми і внутрішніми освітніми ресурсами.

Спектр цих напрямків разом з комплексом навчальних-методичних матеріалів утворюють електронну освітнє середовище професійної орієнтації

Роль інформаційних технологій в системі професійної орієнтації студентів зумовлена також тим, що вони дозволяють застосовувати найрізноманітніші методи навчання, в тому числі і ті які в умовах традиційних форм можуть бути використані з великим обмеженням.

Сучасні інформаційні технології дають можливість слухачам вибудувати гнучкі індивідуальні навчальні траєкторії і сприяють підвищенню мотивації до навчання.

Освітнє середовище може і повинне претендувати на місце ядра, яке змістовними лініями поширюється на всю освітню середу, аж до її периферії, де відбувається утворення інтеграційного асоціативного персоніфікованого знання студентів. Інтеграційні змістовні лінії можуть вибудовуватися зокрема організацією і проведенням екскурсій на

промислстві та інші підприємства, на виставки, в музеї, навчальні заклади.

Якщо екскурсія на промислове або інше підприємство має або повинна мати на меті показати, в першу чергу, трудову діяльність людей у виробничому середовищі, яка відносно стабільна, тобто екскурсія може бути повторена або проведена через якийсь час, то спеціалізовані виставки певною мірою неповторні і унікальні – проводяться в стислі терміни (зазвичай 3-5 днів), експонуються, в основному, дійсні новинки розробників, які виявляються під сильним впливом кон'юнктурних, комерційних і ринкових чинників. Безумовно, для звичайного відвідувача виставки трудова діяльність розробників новіток виявляється «за сценою», і лише матеріалізована в експонатах на стендах, в проспектах і плакатах, для розуміння її потрібні деякі знання і / або кваліфіковані коментарі. Певною мірою раціональне відвідування спеціалізованих виставок, сприйняття сутності є одним з узагальнених умінь-дій, які повинні бути придбані учнями і які характеризують рівень освіченості студента [33].

Безумовно, інформаційне забезпечення професійного самовизначення здійснюється, в першу чергу, шкільними предметами, які надають значну кількість різних проб для з'ясування своїх стосунків, схильності, здібностей і бажань займатися тим чи іншим видом діяльності.

В рамках роботи в Internet може бути використане інформаційне забезпечення за кількома можливими сценаріями:

- пошук додаткової навчальної інформації зі збереженням її на магнітних носіях для подальшого багаторазового використання різними користувачами;
- пошук і накопичення принципово нової інформації для зіставлення її з відомою, тобто створення проблемної ситуації, яка ініціює конструктивне спілкування;
- створення оглядів (аналітичний огляд, дайджест, реферат) по деякій сформульованій заздалегідь темі, що може класифікуватися і оцінюватися

як проектна робота студентів.

Одним з найбільш ефективних засобів наочності і комп'ютерної підтримки профорієнтаційної роботи є широко використовувана в даний час програма для створення презентацій і навчально-демонстраційних слайд-фільмів Power Point. Комп'ютерні презентації дозволяють акцентувати увагу на значущих моментах викладається інформації та створювати наочні ефектні образи у вигляді схем, діаграм, графічних композицій.

Програма надає широкі можливості викладачу з можливістю реалізувати покрокове пояснення теоретичного матеріалу, з голосовим супроводом кожного кроку пояснення. Це досягається шляхом почергового виведення елементів ілюстрації - фрагментів тексту або креслення, малюнків і схем. Утаєнням ряду ілюстрацій, розміщених на слайді один над одним або уздовж якоїсь траєкторії, можна отримати найпростішу мультиплікацію. Так, застосовуючи різні функції Power Point, можна домогтися деяких цікавих ефектів і створити тематичні слайд-фільми з будь-якого розділу профорієнтаційної роботи [24].

Використання тематичних презентацій Power Point як засобу наочності в навчальному процесі дає можливість організувати діяльність у цікавій для учня формі. Мультимедійні елементи програми (звук, анімація) створюють додаткові структури, що сприяють сприйняттю і запам'ятовуванню матеріалу, з'являються можливості підсвідомої реакції студентів.

На сьогодні використання комп'ютерних презентацій в профорієнтаційній роботі в школі обмежена поруч стримуючих факторів: відсутність готових навчальних презентацій, орієнтованих на конкретну професійну діяльність, недостатньо високої інформаційної підготовки викладачів, що не дозволяє їм самостійно розробити або адаптувати презентації до занять. Окремого розгляду вимагають також питання підготовки супровідної документації та методичних рекомендацій по застосуванню розроблених демонстраційних програмних засобів в

профорієнтаційній роботі, а також спільного використання слайд-фільмів в PowerPoint. З іншого боку, програма PowerPoint може використовуватися і учнями як засіб представлення результатів проектної діяльності на заняттях з профорієнтації [28].

Загальновізвано, що сьогодні інформатизація освіти є найважливішим напрямком удосконалення методології та практики сучасної освіти. Сучасні інформаційні технології відкривають доступ викладачу на превеликий діапазону джерел інформації, сприяють творчому зростанню при їх застосуванні в навчальному процесі. Дійсно назріла необхідність використання інформаційних технологій в професійно-педагогічній діяльності по формуванню професійного самовизначення студентів. Сднак порівняно невелика кількість досліджень присвячено різним аспектам використання ІКТ в роботі по професійної орієнтації, інформаційно-комунікаційні засоби недостатньо застосовуються в повсякденній педагогічній практиці. Відсутні методичні розробки по проведенню занять, в ході яких застосування інформаційно-комунікаційних засобів могло б сприяти формуванню професійної ідентичності молодих людей.

Таким чином, педагогічна діяльність по професійній орієнтації школярів - це взаємопов'язана діяльність педагога-профконсультанта і учня, метою якої є допомога учневі у виборі професії, а завданнями - 1) дати уявлення про основи професійної діяльності та її вимогах до людини, про професійні можливості студента; 2) допомогти сформувати професійний план на основі співвіднесення вимог професійної діяльності, виявлених можливостей студента і його освітніх потреб; 3) вплинути на діяльність по самовихованню [11].

Одним із стратегічних аспектів модернізації освіти є інформатизація, що припускає, в першу чергу, організацію нової моделі освітнього процесу з використанням можливостей інформаційних технологій, в тому числі в профорієнтаційній роботі з учнями. Загальні вимоги до професійної

інформаційно-комунікаційної компетенції викладача складаються з вимог до підготовки користувача персонального комп'ютера і вимог до підготовки в області застосування інформаційних технологій у професійній діяльності.

Висновки до I розділу

На сьогоднішній день використання ІКТ в навчально-виховному процесі стало його невідомою частиною. Проводяться дослідження по можливості впровадження мультимедійних технологій у дослідницьку, лабораторну діяльність, по розробці критеріїв оцінювання самостійної творчої діяльності.

Інформаційні технології навчання при ефективному використанні дозволяють здійснити принципово новий підхід до навчання і виховання.

Виділено значимі для навчання дидактичні властивості технічної складової інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз накопичених на сьогодні відомостей дав можливість систематизувати функції комп'ютера, які можуть бути використані в процесі навчання.

Для ефективного використання ІКТ в освіті необхідні відповідна організація процесу навчання, інформаційні та навчальні ресурси, а також готовність і вміння викладачів працювати в рамках використання цих коштів.

Для реалізації компетентнісного підходу в системі освіти необхідна підготовка і перепідготовка викладацьких кадрів, здатних в реальній життєвій і професійній практиці застосовувати ключові компетенції.

У процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності виділено чотири основні етапи.

Професійна складова інформаційно-комунікаційної компетенції викладача включає різні компоненти.

Оновлення компетенцій сучасного викладача можливо забезпечити двома ступенями навчання.

На сьогоднішній день застосування ІКТ в профорієнтаційній роботі може допомогти у вирішенні актуальних педагогічних завдань. В цілому робота по впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій в професійне орієнтування здійснюється за багатьма напрямками.

Розглянуто можливості та умови використання інформаційно-комунікаційних засобів в профорієнтаційній роботі в ЗВО.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНА РОЗРОБКА ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА АПРОБАЦІЯ
МОДЕЛІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ,

МУЛЬТИМЕДІЙНИХ І АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ЗВО

2.1 Модель використання комунікаційного програмного забезпечення в
профорієнтаційній роботі зі студентами

Своєчасне реагування на затребуваність ринку праці, інтеграція різнорівневих освітніх програм, розвиток соціального партнерства, приведення навчально-матеріальної бази у відповідність до сучасних вимог, впровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій - все це спрямовано на підвищення якості підготовки фахівців, виховання у молоді почуття патріотизму, моральності і відповідальності.

Загально визнано на сьогодні, що ситуація з кадровим складом, що складається у сфері виробництва в нашій країні, є критичною. Працівники з великим стажем залишають робочі місця у зв'язку з віком, а припливу молодих кадрів не спостерігається.

На сьогодні більшість дослідників сходяться в тому, що ухил в роботі з професійної орієнтації необхідно робити в сторону найбільш затребуваних індустріальних спеціальностей.

На сьогоднішній день слід активно впроваджувати застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Цікавий досвід у використанні такого роду систем допомоги учням у виборі професії в ряді західних країн, де найважливішою формою пізнання світу професій є самостійні заняття в спеціалізованих центрах професійної орієнтації («центрах вибору»). Це особливий тип установ, які мають автоматизованими інформаційними системами, відеотехнікою, електронними екзаменаторами.

Безумовно, основними побажаннями до специфіки такого роду навчання є:

- повнота інформації про професійну діяльність, про типах і рівнях профосвіти,

- адекватне уявлення про напрямки професійного становлення на післяшкільного етапі, щоб студенти прагнули досягти необхідного рівня професійної компетентності;

- вміння вести діалог з потенційними помічниками у виборі професії, про шляхи продовження освіти

На сьогодні дослідники виділяють дві групи причин, що перешкоджають адекватному професійному самовизначенню об'єктивні і суб'єктивні. Основний об'єктивною причиною є економічні труднощі, що визначають погане матеріальне становище більшості сімей. Батьки часто не в змозі дати хорошу освіту по схильностям і здібностям дітей, не можуть з цієї причини навчати їх в інших містах, коло навчальних закладів звужується, діти змушені вчитися ближче до дому. До об'єктивних причин слід віднести також недостатню, а іноді і некомпетентну інформацію про професії. Загальновідомо, що сучасна реклама спеціальностей акцентує основну увагу на престижність і матеріальній вигоді, не враховуючи затребуваність конкретних професій на ринку праці і ігноруючи професійні вимоги до особистості працівника.

До суб'єктивних причин слід віднести: спотворене уявлення студентів про особливості ряду спеціальностей, захоплення зовнішніми або особами приватного права професії, неадекватну оцінку своїх особистісних якостей, несформованість професійних планів, небажання самостійно робити складний вибір, перекладання своїх проблем на плечі батьків.

Безумовно, реалізуючи на практиці програму дій школи, слід виходити з того, що невиправдано велика кількість профорієнтаційних заходів може «звести нанівець» самі благі наміри і почне заважати досягненню спільної

мети програми. Найбільший розвиваючий ефект досягається не за рахунок збільшення різноманітності заходів, а завдяки найбільш повному використанню потенційних можливостей кожного з них і тут, на наш погляд, неоціненною є можливість використання інформаційних технологій.

Згідно з сучасними поглядами на сутність компетентнісного підходу, становлення у студентів суб'єктної позиції в побудові особистої професійної перспективи і реалізації її перших кроків означає придбання ними здатності до самостійного вирішення проблем вибору майбутньої професійної діяльності на основі вільного володіння інформацією про правила цього вибору, стійких ціннісних орієнтирів, а також позитивного досвіду в здійсненні особистого професійного плану (компетентності в сфері професійного самовизначення) [33].

Процес формування такого роду компетентності включає етапи первинної орієнтування; початкового вибору сфери професійної діяльності; складання особистого професійного плану; перевірки адекватності початкового вибору; реалізації особистого професійного плану; рефлексії і коригування особистого професійного плану.

Педагогічний супровід моделі застосування ІКТ в роботі з професійної орієнтації школярів пов'язано з постановкою завдань з професійної орієнтації, навчання, організації практичної (трудової) діяльності студентів, контролем, допомогою і коригуванням в процесі їх вирішення.

Відповідно до етапів професійного самовизначення і функціями супроводу (інформаційно-орієнтовно-о, направляючої, розвиваючої) технологія цього процесу представлена в моделі у вигляді трьох блоків: 1) інформаційно-оцінного, що забезпечує загальну орієнтування у визначенні напрямку професійної діяльності; 2) формує, спрямованого на здійснення смислового вибору при направляючому впливі суб'єктів; 3) розвиваючого, пов'язаного з навчально-професійним становленням на рівні самоорганізації

діяльності.

Поряд з педагогічним компонентом важливу роль відіграє організаційний аспект моделі застосування інформаційних технологій, який характеризує взаємодію загальноосвітніх установ і навчальних закладів професійної освіти, служб зайнятості, науково-методичних центрів по розробці і реалізації спеціальних компетентісно-орієнтованих програм супроводу. Дане взаємодія включає діяльність з надання учням допомоги в процесі досягнення компетентності в сфері професійного самовизначення, а також адміністративно-організаційну діяльність, спрямовану на інформаційне, технологічне і організаційне забезпечення програм супроводу.

Основний критерій оцінки ефективності реалізації розробленої в ході роботи моделі представлений динамікою рівня компетентності школярів в сфері професійного самовизначення, яка визначається в ході індивідуальних бесід і профконсультацій, аналізу індивідуальних планів з професійного самовизначення, оцінки навчально-практичної діяльності студентів і результатів профдіагностики.

В рамках представленої моделі діагностика інтересів, нахилів, здібностей здійснюється за допомогою анкетування і тестування проводиться на персональних комп'ютерах, перевагами такого підходу є:

можливість експрес-режиму застосування такого роду діагностичних засобів;

доступність процедури і інтерпретації результатів для педагогів і батьків;

оцінка в динаміці результативності профорієнтаційної роботи на початку навчання і після закінчення школи за допомогою регулярного використання єдиної бази діагностичних процедур [9].

Безумовно, в сучасних умовах професійне зростання неможливі без розвитку інформаційної компетентності педагогів та студентів. В умовах

модернізації освіти та інформатизації педагогічної діяльності фактором професійного розвитку педагога виступає його інформаційна культура. Інформаційне середовище стимулює учасників освітнього процесу на використання принципово інших видів комунікації, орієнтованих на діяльнісний, операційний характер поведінки. Педагогу все більш треба знання взаємодії з мінливою інформаційним середовищем, вміння використовувати надані нею можливості.

Відмінною рисою використання даної моделі в процесі профорієнтації є різноманітність форм представлення інформації: тексти, таблиці, графіки, діаграми, аудіо- та відеофрагменти, а також їх поєднання. Така мультимедійність створєє психологічні умови, що сприяють кращому сприйняттю і запам'ятовуванню навчального матеріалу з включенням підсвідомих реакцій студентів [22].

В цілому для широкої реалізації даної моделі, на наш погляд, потрібно створити інфраструктуру підтримки застосування ІКТ у вигляді Центру (класу), який міг би об'єднати (координувати) такі процеси:

- безперервне підвищення кваліфікації в області використання ІКТ в профорієнтаційному навчанні;
- підтримка мотивації студентів до освіти та самоосвіти засобами інформаційних технологій;
- програмно-апаратний оновлення і супровід функціонування обладнання та інформаційних ресурсів профорієнтаційної роботи;
- технічний супровід занять;
- надання доступу до Інтернету;
- інформаційно-методичний супровід профорієнтаційної роботи зі студентами.

Загалом визнано, що дидактична особливість світової інформаційного середовища полягає в тому, що вона служить для підтримки пізнавальних прагнень учня (тим самим повністю відповідає креативної парадигми

сучасних технологій навчання). Саме тому такого роду кіберсоціум сприяє формуванню ключових компетенцій особистості, в тому числі і професійного самовизначення.

Одним з принципів профорієнтаційної роботи є так зване розвиток кар'єри, яке передбачає підвищення кваліфікації. Спочатку освоївши необхідні вміння, людина може в подальшому прийняти свідоме рішення щодо продовження свого навчання. Безумовно, школярам необхідно дати інформацію про можливості, що відкриваються перед ними на ринку праці, про шляхи отримання престижних професій, про умови праці, заробітної плати, перспективи зростання і т. д.

Профорієнтаційна робота передбачає не тільки наявність інформації про професії, а й знання вимог, що пред'являються до трудової діяльності, яка в свою чергу визначає наявність різних якостей і властивостей особистості, що сприяють успішному освоєнню професії. Ця діяльність проводилася нами, в тому числі і в рамках виконання цієї роботи, протягом всього навчального року [13].

Ми розуміємо, що дуже важливо вести профорієнтаційну роботу не тільки серед студентів, а й серед батьків. Вплив батьків на своїх дітей дуже багато, тому важливо допомогти батькам зробити правильний вибір майбутньої професії своїх дітей. З цієї метою організовувалися зустрічі з батьками, презентації та ознайомлення з основними спеціальностями, все це здійснювалося за допомогою використання мультимедійної установки.

На жаль, на сьогодні офіційні документи (базисний навчальний план загальноосвітньої школи і стандарти, не передбачають рішення життєво значущою для кожного випускника проблеми професійного самовизначення. нерідко студенти здійснюють свій вибір під впливом випадкових факторів, наприклад, "за компанію" з товаришами, за порадою дорослих які часто переоцінюють або недооцінюють здібності і можливості дітей. Нерідко школярі потрапляють під вплив засобів масової інформації

та суспільних стереотипів, вважаючи, що мають у своєму розпорядженні достатню інформацію про ту чи іншу професію.

В останні роки в ряді зарубіжних країн набула широкого поширення концепція формування у молоді універсальних соціальних компетентностей. Наприклад, в США ця освітня стратегія закріплена в якості пріоритету в законодавчих документах доповіді Комісії 1991 року, орієнтованому на досягнення необхідних навичок, Акті К. Перкінса від 1998 року, заклику Д. Буша «Жодна дитина не повинен бути відстаючим» (2002).

Комісія 1991 р своїй доповіді «Які вимоги світ праці пред'являє до шкіл» встановила, що ноу-хау на робочому місці визначає ефективне професійна поведінка і складається з елементів: ключових компетентностей, групи базових навичок і особистісних якостей, які лежать в основі будь-якої трудової діяльності. До перших належать: мислительських операції, міжособистісні відносини, здатність адаптуватися в інформаційному суспільстві, оволодіння новими технологіями, а також набуття особистісних якостей (відповідальність, адекватна самооцінка, товарищівськість, самоорганізація, чесність і т. д.). Втілення цих вимог забезпечує зміст основної підготовки для всіх студентів незалежно від того, підуть вони після школи працювати або продовжать освіту. Важливо, щоб вони брали участь в діяльності, що сприяє професійному самовизначенню [39].

Найважливіша роль ІКТ на етапах проектування і використання педагогічних засобів професійної орієнтації полягала в забезпеченні координації інформаційних і ресурсних потоків між службами зайнятості, навчальними закладами органами управління освіти, установами профосвіти, майбутніми абітурієнтами та їх батьками.

2.2 Підвищення компетентності педагогів в застосуванні інформаційних технологій в профорієнтаційній роботі в ЗВО

Виходячи із завдань роботи з професійної орієнтації, на основі аналізу науково-педагогічної літератури та результатів проведеної роботи, в якості основних дидактичних принципів можна виділити: науковість в навчанні; відповідність змісту і організації профорієнтації потребам сучасної економіки; свідомість і активність студентів; наочність; систематичність, послідовність і комплексність; міцність оволодіння знаннями; індивідуальний підхід.

У загальному випадку на ефективність процесу професійної орієнтації впливають безліч факторів, серед яких можна виділити такі як: індивідуально-психологічні особливості школярів; загальний рівень освіти і кругозір студентів; дотримання дидактичних принципів навчання; рівень професійної підготовки викладачів, їх методичне майстерність; наявність достатньої кількості технічних засобів підготовки; планування і контроль профорієнтаційної роботи, використання нових інформаційних технологій; розвиток ІКТ-компетентності викладачів [44].

З огляду на вищевикладене, очевидно, що діяльність педагога при цьому має свою специфіку і вимагає високої компетентності в області інформаційно-комунікаційних технологій. Компетентність викладача передбачає, що він вміє користуватися сучасними технічними засобами (комп'ютерами, аудіо- та відеопристроїв), володіє прийомами роботи з комп'ютерною технікою та способами їх ефективного застосування у своїй професійній діяльності.

Однією з найважливіших завдань розвитку інформаційної компетентності викладачів в процесі підвищення кваліфікації є розвиток його творчого потенціалу, що передбачає дотримання принципу розвитку

креативності мислення. В організації процесу становлення творчого потенціалу в цих умовах можна виділити два основних моменти: формування творчого професійного мислення; стимулювання власне творчої активності як професійної якості.

Очевидно, що для вдосконалення існуючої системи підготовки викладачів в частині підвищення інформаційно комунікаційної компетентності необхідно обґрунтування сукупності певних психолого-педагогічних умов.

У ході дослідно-експериментальної роботи нами була впроваджена розроблена професійна освітня програма (Комп'ютерний навчальний курс) з освоєння нових інформаційних технологій і розвитку ІКТ-компетентності педагогів (72 години). У цей курс нами закладені два рівня формування інформаційної компетентності: перший (базовий) призначений для ознайомлення з новими інформаційними технологіями; другий (предметно-орієнтований) - для навчання використанню інформаційно-комунікаційних технологій безпосередньо в професійній діяльності.

Для з'ясування можливості застосування цієї програми в процесі підготовки викладачів було проведено анкетування, в якому взяло участь 34 викладача Національного університету біоресурсів і природокористування України [27].

Аналіз результатів анкетування показав, що в даний час:

у 79% викладачів є особисті персональні комп'ютери, з яких у 41% в користуванні є ноутбук;

на робочому місці викладачі забезпечені ПК на 36%, не у кожного викладача є персональний комп'ютер, персональний комп'ютер припадає на 2-3 людини;

24% викладачів вже навчалися на комп'ютерних курсах;

72% викладачів вважають за доцільне використання інформаційних технологій і мультимедійних засобів для проведення занять, а також для

повторення пройденого матеріалу.

Безумовно, в цілому все педагоги висловлювали згоду, що ефективне застосування програмних засобів піднімає на більш високий і якісний рівень систему професійної орієнтації.

Як відомо, застосування інформаційних технологій в навчанні зокрема полягає в розробці та використанні програмного забезпечення (ПО) навчального призначення. Особливість цього виду програмного продукту полягає в тому, що він повинен акумулювати в собі, поряд з комп'ютерною програмою як такої, дидактичний і методичний досвід викладача-предметника, актуальність і правильність інформаційного наповнення по певній навчальній дисципліні, а також задовольняти вимогам до рівня підготовки студентів, і в той же час реалізовувати можливість його застосування, як для самостійної роботи студента, так і в навчальному процесі [37].

Результати нашого дослідження показали ефективність роботи зі створення програм з використанням віртуальної реальності і елементів анімації для профорієнтаційної роботи, але доцільно, як показує практика, створювати програми подвійного призначення - демонстраційних (презентаційний варіант) і навчальних.

Робота по створенню методик використання комп'ютерного навчального наочного інформаційного матеріалу в профорієнтаційній роботі передбачає два напрямки:

Розробка цих методів стосовно до самостійної роботи з вивчення інформаційних матеріалів, присвячених різним професіям; створення методик, за допомогою яких викладач найбільш ефективно зміг би застосовувати навчальний наочний інформаційний матеріал в певній послідовності відповідно до поставленої мети на конкретному занятті з урахуванням психологічних особливостей.

В цілому проведений анкетне опитування викладачів, проведений з

метою самооцінки їх інформаційної компетентності і потреби в підвищенні кваліфікації, показав, що більше половини респондентів відчують гостру потребу в підвищенні саме інформаційно-комунікаційної компетентності.

Особливе занепокоєння у педагогів викликає відсутність раціональної системи підвищення кваліфікації, в тому числі враховує специфіку профорієнтаційної роботи.

В ході цього дослідження ми виявили, що для ефективної реалізації інноваційних технологій та формування ІКТ-компетентності викладачів необхідно враховувати наступні умови:

1. Система підготовки повинна здійснюватися по варіативним програмам, але кількісно вона не повинна перевантажувати педагогів, щоб оптимізувати процес оволодіння ІКТ-компетентністю.

2. Робота з освоєння інформаційно-комунікаційних технологій повинна будуватися в стилі «спільна творчість» студента і викладача з ІКТ.

Для розвитку інформаційної компетентності викладачів в процесі підвищення їх кваліфікації ми гіпотетично виділили таку сукупність психолого-педагогічних умов: організація пролонгованої навчального процесу на основі автоматизації процесів інформаційно-методичного забезпечення їх діяльності; забезпечення варіативності і гнучкості навчальних програм з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для відбору професійно значущих інформаційних електронних ресурсів; культивування у педагогів імперативу на саморозвиток інформаційно-комунікаційної компетентності; включення в зміст підготовки викладачів блоку з освоєння інформаційних технологій, основ комп'ютерної дидактики, методів організації професійної діяльності, способів організації і функціонування інформаційно-освітнього середовища; формування власної позиції і стилю в реалізації викладачем професійної діяльності в інформаційному середовищі.

2.3. Організація і проведення експериментальної перевірки виявлених технологій роботи з профорієнтації

Нами було проведено емпіричне дослідження професійної спрямованості 148 студентів. На початку дослідження, для того щоб визначити, чи зробили студенти вибір професії чи ні, їм пропонувалася анкета, за допомогою якої визначали, які професії хочуть освоїти студенти.

Наступним етапом нашої роботи було визначення професійної спрямованості особистості та професійних уподобань студентів. Для проведення дослідження нами була використана методика «Диференційно-діагностичний опитувальник» (ДДО) Є.А. Клімова. В основу методики ДДО покладена схема класифікацій професій, відповідно до якої всі професії діляться на п'ять груп по предмету праці: «людина-природа», «людина-техніка», «людина-людина», «людина-знакова система», «людина-художній образ». Мета методу полягає у вивченні індивідуальних особливостей, схильностей до різних типів професійних занять. Опитувальник включає 20 питань, кожен з яких має дві частини, з'єднані союзом «або». Піддослідні мали вибрати одне з тверджень кожного питання, найбільш бажане. Перед заповненням бланка відповідей випробуваним зачитували інструкцію. Обробка результатів здійснювалася шляхом підрахунку позитивних знаків в кожному з п'яти вертикальних стовпців.

На наступному етапі роботи визначали пізнавальні інтереси до того чи іншого виду діяльності. Як відомо, інтереси є важливою складовою частиною спрямованості особистості, її мотиваційної сфери і являють собою форму прояву потреб. Для проведення дослідження нами була обрана методика «Карта інтересів» Е.А. Голомштка, що представляє собою опитувальник з 174 питань, що відображають спрямованість інтересів в 29

видах діяльності. Перед заповненням бланків респондентам давали інструкції.

Для визначення типу особистості ми використовували методику Дж.

Голланда «Визначення типу особистості», що дозволяє віднести людей до того чи іншого психологічного типу. Згідно типології особистості американського психолога Дж. Голланда, розрізняють шість психологічних типів.

- реалістичний
- інтелектуальний
- соціальний
- конвенціональний (стандартний)
- заповзятливий
- артистичний.

Передбачено 42 пари професій, кожна з яких позначена номером і буквами «а» і «б». Вигрбуваний повинен віддати перевагу одній професії, заносючи в спеціальний лист відповіді. Обробку результатів проводили за допомогою спеціального ключа, що давало можливість визначити тип особистості.

Наступним етапом роботи було визначення комунікативних та організаторських схильностей. Відомо, що комунікативність як риса характеру розвивається на основі товариськості, закріплюючись в поведінці, є передумовою таких якостей особистості, як спрямованість на спілкування, інтерес до людей, рефлексія, емпатія. Всі ці якості необхідні для роботи в сфері «людина-людина», а також в інших сферах, де діяльність пов'язана з керівництвом і спілкуванням.

Для оцінки комунікативних і організаторських схильностей ми використовували методику Б.А. Федоришина «Анкета для оцінки комунікативних і організаторських схильностей» (КОС), анкетна частина котрих складається з 40 питань, 20 з них направлені на вивчення

комунікативних здібностей, інші 20 характеризують організаторські здібності. Відповіді підослідних будувалися на основі самоаналізу досвіду своєї поведінки в тій чи іншій ситуації. У процесі дослідження випробуванним пропонувався лист відповідей і зачитувалася інструкція.

Обробка результатів проводилася за допомогою спеціальних бланків-дешифраторів.

Аналіз професійної спрямованості на основі оцінки переваг різних за характером видів діяльності (ДДО Е.А. Климова) показав, що студенти практично не вибирали сферу діяльності «людина-природа», предметом праці в якій є різні живі організми, біологічні процеси. Дійсно, в даний час професії такого роду не є престижними, приносять мінімальний дохід, тому і не вибираються молоддю. Результати оцінки представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл студентів за типом професійної спрямованості

Типи	Кількість	
		%
Людина-техніка	49	33
Людина - Людина	45	31
Людина - знакова система	24	16
Людина - художній образ	30	20

Встановлено, що близько 31% студентів вважають за краще професії, пов'язані зі сферою професії «людина-людина», де предметом праці є люди.

Це свідчить, що для сучасних студентів дуже важливий їх внутрішній світ, можливості його розвитку і збагачення.

Третина студентів (33%) віддали перевагу сфері «людина-техніка», сфері «людина - знакова система» перевагу віддали 16%. Професії такого роду пов'язані з умовними знаками, цифрами, формулами, кодами.

Очевидно, що на сьогодні математичних наук приділяється невелику увагу, тому частка студентів, які зробили подібний вибір, була мінімальною.

Сферу «людина-художній образ» вибрали приблизно 20% опитаних,

предметом праці даної сфери є твори мистецтва, літератури.

В цілому проведені дослідження показали, що в першу чергу студенти віддають перевагу професії типу «людина - техніка», «людина-людина», в меншій мірі - «людина-знакова система» і «людина-художній образ». Зовсім відсутній вибір сфери «людина-природа».

Аналіз результатів, отриманих за методикою «Карта інтересів», показав, що студентів виявляють якраз виражений інтерес до наступних видів діяльності: фізкультура і спорт, військові спеціальності, сфера обслуговування та торгівля, література і громадська діяльність; менш виражений інтерес спостерігається у виробничій і технічній сфері: до електро- радіотехніки, металообробки, деревообробки, педагогіки, праву та юриспруденції, легкої промисловості, біології; найменший вибір припадав на точні науки: математику, фізику.

Аналіз даних, представлених в таблиці 2, отриманих при дослідженні провідних мотивів професійної діяльності, дозволив встановити, що студенти на перше місце ставлять мотиви власної праці (37%), на друге - мотиви самоствердження в праці (31%), значно менше слабкими мотивами є соціальна значимість і професійну майстерність. В цілому у випробовуваних переважають мотиви самоствердження в праці.

Таблиця 2 Розподіл мотивів професійної діяльності

Типи	Кількість	
		%
Власна діяльність	55	37
Соціальна значимість	24	16
Самоствердження в праці	46	31
Професійна майстерність	23	15

Отримані результати, очевидно, можуть бути пояснені прагненням студентів до незалежності і самостійності за допомогою досягнень власної

праці. На жаль, мотиви професійної майстерності не є значущими для студентів, що пояснюється, мабуть, низькою ефективністю роботи з професійної орієнтації.

Це підтверджують і результати аналізу мотивів вибору професії спитаних студентів. Зрозуміло, від того, наскільки великий успіх студента в його власних очах і в очах оточуючих, залежить ступінь його задоволеності собою і його бажання зайнятися самоосвітою. У пошуках індивідуальності і своєї професійної самоідентичності мотивація вибору професії стає більш дієвою. Згідно з аналізом даних індивідуальних карт профконсультацій мотиви вибору професії вишикувалися в наступній ієрархічній послідовності:

1. Робота з хорошим заробітком - 76,2%.
2. Престижна робота - 51,7%.
3. Робота, що вимагає інтенсивних контактів з людьми - 50,6%.
4. Робота з хорошими можливостями професійного зростання - 40,1%.
5. Робота, яка потребує ініціативи - 27,4%.
6. Творча робота - 23,0%.
7. Робота, що вимагає високого рівня освіти - 21,2%.
8. Романтична професія - 15,7%.

З представлених даних видно, що провідними мотивами вибору професії у респондентів були: робота з хорошим заробітком (76,2%), престижна робота (51,7%), робота, що вимагає інтенсивних контактів з людьми (50,6%). Отримані дані про те, що мотив «робота з хорошим заробітком» виявився одним з провідних, свідчать, що оптанту, майбутні суб'єкти попиту на ринку праці, вступаючи в ринкові відносини, будуть керуватися «грошовою мотивацією», характерною для сучасної молоді.

Результати аналізу взаємозв'язку типу особистості і професійної діяльності за методикою Дж. Голланда представлені в табл.3. Було

виявлено, що до реалістичного типу відносяться 10% опитаних. Ця група випробовуваних володіє високою емоційною залежністю, яким надається перевага професії: механік, водій, інженер, агроном. Дані професії не входять в коло інтересів, є неprestижними, низькооплачуваною, звідси, очевидно, маленький відсоток вибору цих спеціальностей.

Таблиця 3 Розподіл типів особистості

Типи	Кількість	
		%
Реалістичний	15	10
Інтелектуальний	8	5
Соціальний	50	34
Конвенційний	21	14
Заповзятливий	45	30
Артистичний	9	6

Інтелектуальний тип особистості характеризується аналітичним розумом, умінням вирішувати інтелектуальні завдання, до нього можна віднести лише 5% студентів, до соціального типу особистості значно більшу частку - 34% опитаних. Ця група випробовуваних володіє соціальними вміннями, потребує контактах. Рекомендовані професії: викладач, психолог, лікар.

Конвенціональний тип особистості мали 14% студентів, даний тип характеризується хорошими організаторськими здібностями. Заповзятливий тип був характерний для 30% випробовуваних, при цьому для них характерні ентузіазм, імпульсивність, їм не подобаються заняття, потребують вирішення інтелектуальних завдань. Ці особливості особистості добре реалізуються в професіях типу брокер, менеджер.

Артистичний тип особистості був виявлений у 6% студентів, для даного типу характерні уяву і інтуїція. Риси характеру: незалежність в ухваленні рішень, перевагу занять творчою працею.

В цілому слід зазначити, що найбільш поширеними серед опитаних були соціальний і запевнягливий тип. Найменше випробовуваних відносили себе до інтелектуального і артистичному типам особистості, при цьому до даних типів належать професії, що не потрапили до рейтингу найбільш обраних.

Зіставляючи результати розподілу типів особистості з даними, стриманими при анкетуванні на початку дослідження, можна зробити висновок про відповідність професійних інтересів і типів особистості. В цілому збігу типу особистості та інтересів встановлені в 63% випадків.

Невідповідність вибору професії і типу особистості виявлено було в 6% випадків, що свідчило на користь того, що професії вибираються не самостійно, нерідко під впливом батьків. Може впливати і соціальне середовище, оточення, ЗМІ, що пов'язано і з недостатньою кількістю якісної інформації про професії, про навчальні заклади, їх профільності, місцем розташування, умов прийому.

Слід зазначити, що у половини студентів математичного класу спостерігається дуже високий рівень комунікативних здібностей, більш ніж у третини (37,5%) студентів спостерігається високий рівень організаторських здібностей. У 31,25% студентів гуманітарного класу спостерігається середній рівень комунікативних здібностей і високий рівень організаторських здібностей (31,25%). У загальноосвітньому класі рівень нижче середнього комунікативних здібностей відзначений у 31,25% школярів, низький рівень організаторських здібностей - у 53% студентів.

Таким чином, на сьогодні специфіка професійного самовизначення студентів пов'язана з отриманням освіти і подальшим працевлаштуванням молодих людей, що вимагає пошуку нових форм роботи з вирішення проблем, що постають перед молодими людьми. Головною метою консультативного супроводу професійного самовизначення молоді в умовах ринкової економіки є, на думку ряду авторів, усвідомлення молодими людьми своєї автономності та прийняття ними відповідальності за свою

освітню траєкторію і кар'єрний ріст. Автономна особистість має уявлення про свої здібності та інтереси, достоїнства і недоліки, про можливі об'єктивних перешкоди та шляхи їх подолання.

Результати констатуючого експерименту показали, що у значній частині студентів є професійний план, в той же час у частині студентів вибір професії ще не здійснено. З ними необхідно проводити профорієнтаційну роботу.

Як показують результати сучасних досліджень, часто процес вибору професії відбувається стихійно, що призводить до дитячої невдаштованості і невпевненості в собі. Недостатня соціальна зрілість, незацікавленість в стриманні професії, низькі пізнавальні здібності, невміння пристосовуватися до нового соціального середовища, незнання сучасних умов життя загострюють проблему професійного вибору, ускладнюють процес професійного самовизначення. У нашому дослідженні встановлено, що вельми малспривабливими для студентів є професії типу «людина-знакова система», а професії типу «людина-природа» виявилися поза вибору. Виявлено, що професійні інтереси сформовані у більшості студентів і формуються в залежності від форми навчання.

Провідними мотивами професійної діяльності є мотив самоствердження у праці і мотив власної праці, що пов'язане із задоволенням потреби в самоактуалізації, самовираженні, самореалізації, а також в усвідомленні необхідності приносити користь суспільству і надавати допомогу іншим людям.

Отримані результати свідчать про необхідність розробки програм профорієнтації студентів. Необхідно включення студентів у процес прогнозування і планування свого професійного майбутнього таким чином, щоб цей процес був цікавим і значущим. У зв'язку з цим важливою вимогою до школи є її орієнтація не тільки на засвоєння студентами певної суми знань, а й на розвиток особистих схильностей відповідно до професійними

інтересами та намірами в продовженні освіти. Слід погодитися з думкою фахівців про те, що для цього необхідне забезпечення наступних умов: створення можливостей для соціально-професійного самовизначення в умовах освітнього процесу (проектування індивідуальних освітніх траєкторій); посилення діагностичної та розвиваючої консультативної складової освітнього процесу для надання психологічної педагогічної підтримки студентів у самовизначенні; розвиток здібностей і компетенцій, необхідних для прийняття рішення про продовження образования.

На етапі формуючого експерименту оцінювали ефективність використання розробленої нами моделі використання інформаційно-комп'ютерних технологій в роботі з професійного самовизначення студентів.

Студенти були розділені на 2 групи, в подальшому на профорієнтаційних заняттях з першою групою з 78 осіб використовували запропоновану нами програму із застосуванням ІКТ, друга група (контрольна) проходила традиційний курс профорієнтаційних занять.

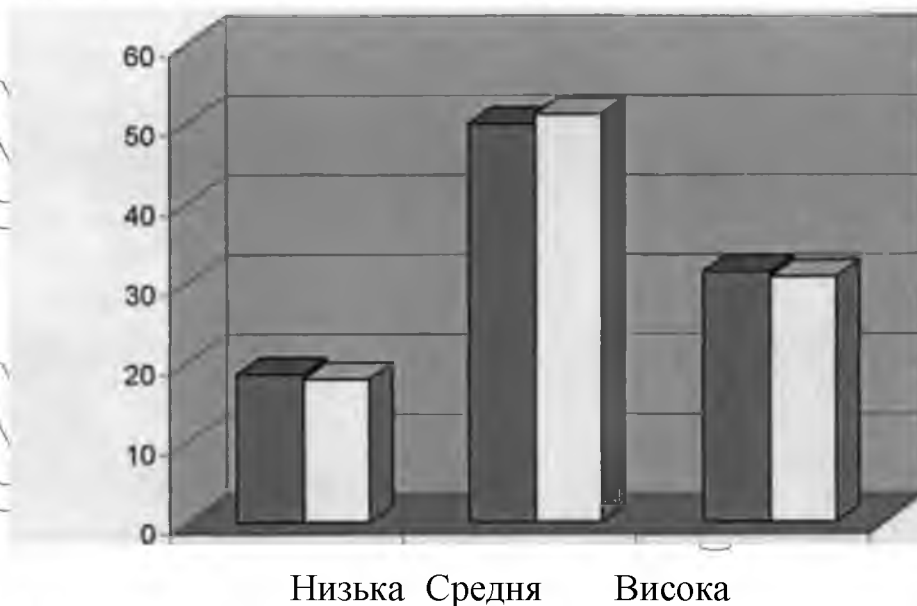
Оцінку ефективності моделі здійснювали в ході дослідно-експериментального дослідження на основі наступних критеріїв і їх показників:

- ступінь підготовленості до вибору професії (висока, середня, низька);
- адекватність вибору майбутньої професійної діяльності (Коефіцієнт суб'єктивної оцінки учня і коефіцієнт об'єктивної оцінки експерта);
- ступінь реалізації випускниками своїх профнамерень (коефіцієнт реалізації).

Для статистичної обробки отриманих даних ми застосовували критерій хі-квадрат (%), який часто використовується в тих випадках, коли необхідно порівняти результати двох незалежних вибірок, виміряних за шкалою порядку. Узагальнені результати ефективності роботи, проведеної зі студентами з використанням розробленої нами моделі застосування ІКТ на

заняттях з профорієнтації, наведені на рисунках.

Як видно з рис.1, до навчання на профорієнтаційному циклі ступінь підготовленості до вибору професії була однаковою в обох групах студентів.

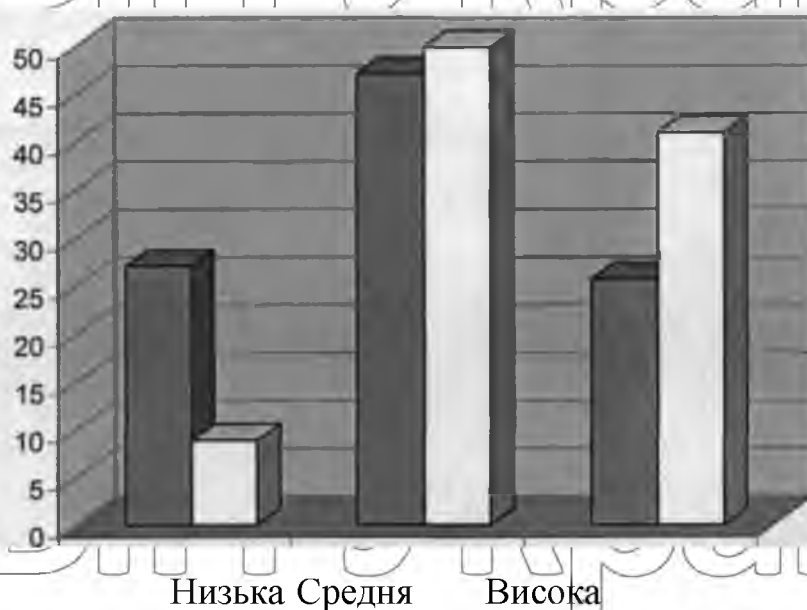

■ Контрольна
□ Експериментальна

Рис.1 Ступінь готовності до вибору професії до проведення циклу занять з професійної орієнтації

Так, студентів з високим ступенем готовності до вибору професії було 18-18,6%, середньої - 50-51,2%, низькою - 30,8-31,4%.

У той же час після закінчення навчання в експериментальній групі, як видно з рис.2, у 41% випускників ступінь підготовленості до вибору професії була високою, що було достовірно ($p < 0,05$) більше частки таких студентів у контрольній групі (25,7%). приблизно однаковою була частка студентів із середнім ступенем підготовленості до вибору професії в обох групах, однак серед студентів експериментальної групи залишилося лише 8,9% осіб з низьким ступенем підготовленості, що було істотно ($p < 0,05$) нижче відповідного показника в контрольній групі - 27,1%.

■ Контрольна

□ Експериментальна

Рис.2 Ступінь готовності до вибору професії після проведення циклу занять з професійної орієнтації

Порівняння наступного показника - коефіцієнта суб'єктивної оцінки його вибору професії в групах вивчених (рис.2) показала, що якщо до початку циклу його значення не відрізнявся в обох групах, складаючи 14-15%, то після циклу професійних занять у студентів експериментальної групи його значення збільшилася в 2 рази - до 29%, в той час як в студентів контрольної групи рівень цього показника залишився на колишньому рівні.

Таким чином, розроблена структурно-функціональна модель застосування інформаційно-комп'ютерних технологій в професійній роботі зі студентами заснована на цілісності і узгодженості, взаємозумовленості і взаємоподчиненості складових її аспектів і

взаємопов'язаних компонентів: цільового, змістовного, організаційно-діяльнісного, результативного, критеріального. Зміст діяльності по застосуванню ІКТ в профорієнтаційній роботі забезпечується стратегією конкретного освітнього закладу, відображеної в освітній програмі. Освітня програма як системоутворюючі підстава процесу навчання дозволяє послідовно здійснювати роботу з професійного самовизначення студентів як через відбір і структурування змісту навчального матеріалу, так і впровадження методик цієї роботи із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій

Педагогічний супровід представленої моделі застосування ІКТ в роботі з професійної орієнтації студентів пов'язано з постановкою педагогічних завдань з професійної орієнтації, навчання, організації практичної (трудової) діяльності студентів, контролем, допомогою і коригуванням в процесі їх вирішення. Відповідно до етапів професійного самовизначення і функціями супроводу (інформаційно-орієнтовною, що направляє, розвиваючої) технологія застосування мультимедійних технологій в профорієнтаційній роботі повинна бути представлена у вигляді трьох блоків: 1) інформаційно-оцінного, що забезпечує загальну орієнтування у визначенні напрямку професійної діяльності; 2) формує, спрямованого на здійснення смислового вибору при направляющем впливі суб'єктів; 3) розвиваючого, пов'язаного з навчально-професійним становленням на рівні самоорганізації діяльності.

Для реалізації моделі застосування ІКТ в профорієнтаційній роботі потрібно створити інфраструктуру підтримки застосування технологій у вигляді Центру (класу), який міг би об'єднати (координувати) такі процеси:

- безперервне підвищення кваліфікації в галузі використання ІКТ в профорієнтаційному навчанні;
- підтримка мотивації до освіти та самоосвіти засобами інформаційних технологій;

програмно-апаратний оновлення і супровід функціонування обладнання та інформаційних ресурсів профорієнтаційної роботи, технічний супровід занять і надання доступу до Інтернету;

інформаційно-методичний супровід профорієнтаційної роботи зі студентами.

Проведена дослідницька робота підтвердила ефективність, доцільність і перспективність розробленої структурно-функціональної моделі застосування ІКТ у професійній орієнтації студентів: при її впровадженні в роботу з питань професійної орієнтації виявлено значне підвищення ступеня підготовленості до вибору професії в студентів експериментальних груп, підвищення коефіцієнта реалізації своїх профнамерень, збільшення коефіцієнта суб'єктивної і об'єктивної оцінки його вибору професії.

Висновки до 2 розділу

В даний час сучасна економічна ситуація, що характеризується розвитком економічної кризи і збільшенням рівня безробіття, вимагає професійно компетентних і конкурентоспроможних працівників. Все більше зростає значимість сучасних знань, умінь і навичок фахівців, вміння їх використовувати в своїй діяльності. Сьогодні загальнодержавною проблемою стало розвиток такої системи професійної орієнтації, яка б сприяла формуванню професійного самовизначення відповідно до їх бажаннями, здібностями, індивідуальними особливостями, а також з урахуванням поточних особливостей соціокультурного та економічного розвитку нашого суспільства. Загальновизнано, що до закінчення школи у випускника має бути сформовано усвідомлене профнамерення, визначена подальша освітня або професійна траєкторія.

На жаль, незважаючи на численні дослідження, що з'явився досвід ряду

регіонів, стає очевидним, що існуюча система профорієнтації неефективна, крім того, не відбувається її розвитку і вдосконалення. Молодь слабо підготовлена до ефективного поведінки в умовах сучасного ринку праці, педагоги, психологи, студенти та їх батьки не забезпечені необхідними засобами, методами, інформаційними матеріалами, які необхідні для сучасної профорієнтації.

Одним із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти - процес забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки та оптимального використання коштів нових технологій. Одним із шляхів підвищення якості професійної підготовки фахівців виступає інформатизація освіти, під якою розуміється, в широкому сенсі, - комплекс соціально-педагогічних перетворень, пов'язаних з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами і технологією, а у вузькому - впровадження в установах системи освіти інформаційних засобів, заснованих на мікропроцесорній техніці, а також на інформаційній продукції і педагогічних технологіях, що базуються на цих засобах. Інформатизація освіти, забезпечуючи інтеграційні тенденції пізнання закономірностей розвитку предметних областей і навколишнього середовища, актуалізує розробку сучасних теорій навчання, заснованих на ефективному використанні потенціалу інформаційних технологій для навчання.

Нові технології надають можливість доступу до величезних ресурсів інформації, що має сприяти творчому їх застосуванню в навчальному процесі, зокрема, в роботі з професійної орієнтації студентів. Аналіз практики показує, що наявність комп'ютерної техніки в навчальному закладі сам по собі не вирішує питання щодо її ефективного використання в навчально-виховному процесі. Більшість викладачів не володіють достатнім рівнем ІК-компетенцій. Програми професійної орієнтації в більшій частині не орієнтовані на застосування нових інформаційних технологій в цілях

підвищення ефективності роботи з професійної орієнтації студентів.

Проблема дослідження була поставлено таким чином: які педагогічні умови застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у професійній орієнтації студентів? Відповідно до проблемою була сформульована мета дослідження: науково-методичне обґрунтування та експериментальна апробація використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній орієнтації студентів для формування у них соціально-трудової компетентності.

Однією з основних завдань нашого дослідження було проведення аналізу сучасного стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної роботи та розкриття теоретико-методологічних підходів до вирішення цієї проблеми. Дослідження стану проблеми показало, що сучасні інформаційні технології відкривають доступ студенту і викладачу на величезний діапазон джерел інформації, сприяють творчому зростанню при їх застосуванні в навчальному процесі. В даний час назріла необхідність використання інформаційних технологій в професійно-педагогічній діяльності по формуванню професійного самовизначення студентів.

Найважливішим аспектом модернізації освіти є інформатизація, що припускає, в першу чергу, організацію нової моделі освітнього процесу з використанням можливостей інформаційних технологій, в тому числі в позакласній роботі з учнями для досягнення освітніх цілей. Очевидно, що застосування інформаційних і комунікаційних технологій в професійній роботі може сприяти інтеграції шкільних навчальних предметів в актуальне знання, необхідне для ефективною трудовою діяльністю; дозволяє учням виконати велику серію різних проб в системах «людина-техніка», «людина-природа», «людина-знакова система», «людина-художній образ», «людина-людина» і отримати уявлення про свої можливості і переваги. Використання діагностичної функції ІКТ дозволяє визначати динаміку розвитку індивідуальності та особистості, в тому числі,

в частині інформаційної забезпеченості, функціональної грамотності, технологічних умінь, інтелектуальної та вольової підготовленості. Застосування нових мультимедійних технологій надає можливість сформувати в студентів образи ефективного трудівника і ефективною праці, гідного поваги людини і благополучній трудової кар'єри; сприяє зацікавленості юнаків і дівчат в проєктуванні життєвих і професійних планів, ідеалів майбутньої професії та можливих моделей досягнення професійної кваліфікації.

Рішення наступного завдання дослідження дозволило визначити і теоретично обґрунтувати модель застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в роботі з професійної орієнтації школярів. При вирішенні цього завдання ми виходили з того, що найбільший розвиваючий ефект досягається не за рахунок збільшення різноманітності навчальних заходів, а за рахунок найбільш повного використання потенційних можливостей кожного з них і тут, на наш погляд, неоціненною є можливість використання інформаційних технологій. Згідно з сучасними поглядами і розуміння сутності компетентнісного підходу, становлення у школярів суб'єктної позиції в побудові особистої професійної перспективи і реалізації її перших кроків означає придбання ними здатності до самостійного вирішення проблем вибору майбутньої професійної діяльності на основі вільного володіння інформацією про правила цього вибору, стійких ціннісних орієнтирів, а також позитивного досвіду в здійсненні особистого професійного плану (компетентності в сфері професійного самовизначення). Педагогічний супровід представленої моделі застосування ІКТ в роботі з професійної орієнтації школярів сприяє вирішенню педагогічних завдань з професійної орієнтації, навчання, організації практичної (трудою) діяльності студентів, підвищення ефективності контролю і допомоги, а також коригування в процесі їх вирішення. Відповідно до етапів професійного самовизначення і функціями

супроводу (інформаційно-орієнтовною, що направляє, розвиває) його технологія представлена в моделі у вигляді трьох блоків:

інформаційно-оцінного, що забезпечує загальну орієнтацію у визначенні напрямку професійної діяльності;

формує спрямованого на здійснення смислового вибору при направляючому впливі суб'єктів;

розвиваючого, пов'язаного з навчально-професійним становленням на рівні самоорганізації діяльності.

Основний критерій оцінки ефективності реалізації розробленої в ході роботи моделі представлений динамікою рівня компетентності школярів в сфері професійного самовизначення, яка визначається в ході індивідуальних бесід і профконсультацій, аналізу індивідуальних планів по професійному самовизначенню, оцінки навчально-практичної діяльності студентів і результатів профдіагностики.

Загально визнано, що в даний час професійне зростання неможливе без розвитку інформаційної компетентності педагогів та студентів. В умовах модернізації освіти та інформатизації педагогічної діяльності фактором професійного розвитку педагога виступає його інформаційна культура. Інформаційне середовище стимулює учасників освітнього процесу на участь в принципово новому вигляді комунікації, орієнтованій на діяльнісний, операційний характер поведінки. Педагогу все більше потрібні знання, сформовані навички ефективної взаємодії з мінливою інформаційним середовищем, вміння використовувати надані нею можливості.

Відмінною рисою моделі застосування інформаційних технологій в процесі профорієнтації є і різноманітність форм представлення інформації: тексти, таблиці, графіки, діаграми, аудіо-та відеофрагменти, а також їх поєднання. Така мультимедійність створює психологічні умови, що сприяють кращому сприйняттю і запам'ятовуванню навчального матеріалу з включенням підсвідомих реакцій студентів.

Дидактична особливість світової інформаційного середовища полягає в тому, що вона, служить для підтримки пізнавальних прагнень учня, тим самим відповідаючи креативної парадигми сучасних технологій навчання.

Саме тому інформаційне середовище сприяє формуванню ключових компетенцій особистості, в тому числі і професійного самовизначення. В цілому на сьогодні професійна орієнтація повинна бути спрямована на активізацію психологічних ресурсів особистості з тим, щоб, включаючись в професійну діяльність, людина могла повною мірою реалізувати себе в професії, тобто мова йде про підготовку школяра не до вибору професії, а до професійної діяльності в цілому. Як показують результати проведених нами досліджень, тут найважливішу роль може зіграти використання інформаційно-комп'ютерних технологій.

Отримані результати свідчили про необхідність розробки і подальшого вдосконалення професійної орієнтації студентів на основі застосування сучасних технологій викладання. Показано, що застосування ІКТ сприяє включенню студентів в процес прогнозування і планування свого професійного майбутнього. Після проведення експерименту, що констатує у значній частині студентів експериментальної групи виявлено високу ступінь підготовленості до вибору професії.

Таким чином, проведене дослідження переконливо показує, що застосування запропонованої нами сукупності технічних засобів і педагогічних прийомів у професійній роботі зі студентів призводить до вираженого позитивного ефекту і є досить результативним. Можливості сучасних інформаційних технологій, з'єднані з професіоналізмом педагогів, представляють, на наш погляд, основу ефективної стратегії розвитку сучасних освітніх систем в цілому і професійної орієнтації, зокрема.

ВИСНОВКИ

Найважливішим аспектом модернізації освіти є інформатизація, що припускає принципово нову модель освітнього процесу на основі можливостей ІКТ, в тому числі в профорієнтаційній роботі з студентами. Застосування інформаційних і комунікаційних технологій в профорієнтаційній роботі є ризиком інтеграції шкільних навчальних предметів в актуальне знання, необхідне для ефективної трудової діяльності; дозволяє студентам виконати велику серію різних проб в системах «людина-техніка», «людина-природа», «людина-знакова система», «людина-художній образ», «людина-людина» і отримати уявлення про свої можливості і переваги.

Розроблена структурно-функціональна модель застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у профорієнтаційній роботі зі школярами заснована на цілісності і узгодженості, взаємозумовленості і взаємоподчиненості складових її аспектів і взаємопов'язаних компонентів: цільового, змістовного, організаційно-діяльнісного, результативного, критеріального. Зміст діяльності по застосуванню ІКТ в профорієнтаційній роботі забезпечується стратегією конкретного освітнього закладу, відображеної в освітній програмі. Освітня програма як системоутворюючі підстава процесу навчання дозволяє послідовно здійснювати роботу з професійного самовизначення студентів як через відбір і структурування змісту навчального матеріалу, так і впровадження методик цієї роботи із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій.

Педагогічний супровід представленої моделі застосування ІКТ в роботі з професійної орієнтації школярів пов'язане з постановкою педагогічних завдань з професійної орієнтації, навчання, організації практичної (трудової) діяльності студентів, контролем, допомогою і коригуванням в процесі їх вирішення. Відповідно до етапів професійного самовизначення і функціями супроводу (інформаційно-орієнтовною, що направляє,

розвиваючої) технологія застосування мультимедійних технологій у профорієнтаційній роботі повинна бути представлена у вигляді трьох блоків: 1) інформаційно-оцінного, забезпечує загальну орієнтування у визначенні напрямку професійної діяльності; 2) формує, спрямованого на здійснення смислового вибору при направляющем впливі суб'єктів; 3) розвиваючого, пов'язаного з навчально-професійним становленням на рівні самоорганізації діяльності.

Для реалізації моделі застосування ІКТ в профорієнтаційній роботі потрібно створити інфраструктуру підтримки застосування технологій у вигляді Центру (класу), який міг би об'єднати (координувати) такі процеси: безперервне підвищення кваліфікації викладачів в галузі використання ІКТ в профорієнтаційному навчанні;

підтримка мотивації до освіти та самоосвіти засобами інформаційних технологій студентів;

програмно-апаратний оновлення і супровід функціонування обладнання та інформаційних ресурсів профорієнтаційної роботи школи, технічний супровід занять і надання доступу до Інтернету;

інформаційно-методичний супровід профорієнтаційної роботи зі студентами.

Проведена дослідницька робота підтвердила ефективність, доцільність і перспективність розробленої структурно-функціональної моделі застосування ІКТ в професійної орієнтації студентів: при її впровадженні в роботу з питань професійної орієнтації виявлено значне підвищення ступеня підготовленості до вибору професії в студентів експериментальних груп, підвищення коефіцієнта реалізації випускниками початкової школи своїх профнамерень, збільшення коефіцієнта суб'єктивної і об'єктивної оцінки його вибору професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ашанін В. С. Аналіз практичного досвіду формування інформаційної культури студентів Харківської державної академії фізичної культури. Науковометодичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту. 2017. Вип. 1. С. 7–11.
2. Беспалов П.В. Компьютерная компетентность в контексте личностноориентированного обучения. Педагогика. 2003. № 4. С. 45–50.
3. Беспалько В. П. О возможностях системного подхода в педагогике. Советская педагогика. 1990. № 7. С. 59-60.
4. Биков В. Ю. Дистанційний навчальний процес: Навч. посібн. / За ред. В. Бикова та В. Кухаренка. К. : Міленіум, 2005. 292 с.
5. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. Інформаційні технології і засоби навчання. Київ : Атіка. 2005. С.5-15.
6. Біляковська О. О. Професійна підготовка майбутніх вчителів природничо-математичних дисциплін: якісний вимір. Педагогічні науки : Зб. Наук. Праць. 2017. Вип. LXXX. Том II. С. 125–129.
7. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.04 Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2006. 579 с.
8. Гінсіровська І. Р. Формування праксеологічних умінь у майбутніх фахівців з менеджменту у вищих технічних навчальних закладах. Інноваційний потенціал світової науки – XXI сторіччя : матеріали 27-а Міжнародної науково-практичної конференції (20-25 травня 2014 року). URL: <http://nauka.zinet.info/27/ginsirovska.php>
9. Голуб Н. Б. Моделювання як метод навчання у вищій школі. Вісник

Львівського університету. Серія: Філологія. 2010. Вип. 50. С. 66-72.

10. Гудкова Е.В. Основы профориентации и профессионального консультирования: Учебное пособие. Под ред. Е.Л. Солдатовой. Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2004. 125 с

11. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. Посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с.

12. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Мн. : Изд-во БГУ, 1976. 176 с.

13. Дятлов С. А. Субстанционально-информационная парадигма развития общества. Социально-экономические проблемы информационного общества / под ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. Сумы: ИТД «Университетская книга». 2005. 430с.

14. Жалдак М.И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.02. Москва, 1989. 48 с.

15. Жук Ю. О. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2017. 468 с.

16. Зінченко В. Концепція профорієнтації учнівської молоді. Психолого-педагогічні новини. Інформ. Бюлетень АПН України. 1994. №3.

17. Завітренко Д. Ж. Формування в майбутніх вчителів технологій готовності до професійної орієнтації учнів основної школи : автореф. Дис. ... канд. Пед. Наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Кіровоград, 2013. 20 с.

18. Зайцева С. Н. Формирование индивидуального опыта творческой деятельности будущего учителя в процессе профессиональной подготовки (на примере учителя физической культуры) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 1991. 186 с.

19. Закатнов Д. О. Професіографія як засіб підготовки старшокласників

до професійного самовизначення. Теорет.– метод. Проблеми виховання дітей та учн. Молоді : зб. Наук. Пр. / АПН України, Ін-т проблем виховання. К. ; Житомир, 2005. Вип. 7. С. 309–314

20. Зінченко В.П., Янцур М.С. Система професійної орієнтації молоді в умовах ринку. Людина і праця. Інформаційний бюлетень Міністерства праці України. 1995. № 1. С. 39-42.

21. Игнатенко И.И. Игровые технологии в свете коммуникативных тенденций XXI века. Преподаватель XXI век. М., 2015. №2. С. 166-172.

22. Ипполитова Н., Стерхова Н. Анализ понятия «педагогические условия»: сущность, классификация. General and Professional Education. 2012. № 1. С. 8–14.

23. Карташова Л. А. Інформаційно-освітнє середовище системи професійно-технічної освіти: проблеми та перспективи. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка : зб. Наук. Пр. / Інст-т проф.-тех. Освіти НАПН України; [Редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. Київ : Поліграфсервіс, 2015. Вип. 9. С. 72-78.

24. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. Ростов– н/Д, 1996. 512 с.

25. Кондрашова Л. В. Моральна психологічна готовність студента до вчительської діяльності. Київ : Вища школа, 1987. 102 с.

26. Кондрашова Л. В. Теоретические основы воспитания нравственнопсихологической готовности студентов педагогического института к профессиональной деятельности : дис. ... д-ра пед. Наук : спец. 13.00.01. М., 1989. 320 с.

27. Кравец В. А., Кухаренко В. Н. Вопросы формирования информационной культуры. Дистанционное образование. 2000. № 4. С. 35-37.

28. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: монографія. Київ: Знання, 2010. 520 с.

29. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Київ : Знання, 2005. 486

с.

30. Лях, М. В. Особенности развития мотивов учебнопрофессиональной деятельности в студенческом возрасте. Психологическая наука и образование, 2011. № 4.

31. Малихін А. О. Сутність і принципи праксеологічного підходу в методичній підготовці майбутнього вчителя технологій. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. Тернопіль, 2014. № 3. С. 72–77.

32. Маркова А. К. Психология профессионализма. - М. Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. 312 с

33. Негривода О. О. Підготовка майбутніх учителів до професійно орієнтаційної роботи зі старшокласниками : автореф. Дис. ... канд. Пед. Наук : спец.13.00.04– «Теорія і методика професійної освіти». Одеса, 2012. 20 с

34. Олійник Ю. І. Інформаційно-комунікаційні технології як компонент освітнього середовища. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2017. Вип. 29. С. 165-169.

35. Осадчий В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку професійного консультування молоді в Україні. Пед. Процес: теорія і практика : зб. Наук. Пр. / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України [та ін.]. К., 2006. Вип. 2. С. 113–120.

36. Острога М.М. Професійна підготовка в галузі ІТ: аналіз ринку ІТспеціальностей. Фізико-математична освіта. 2019. Вип. 4(22). Ч. 2. С. 52-57.

37. Острога М.М., Удовиченко О.М. Професійна орієнтація молоді: результати опитування студентів. Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2020): матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 4 грудня 2020 р.). Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. С. 79-81.

38. Паринова Л. В., Ефремов А. Ю. Профессионально-личностный

подход к подготовке специалиста : (теоретическое обоснование концепции).

Воронеж : ВГТУ, 2006. 138 с.

39. Пилипчук О. Ф., Тименко М.П., Янцур М. С. Основи вибору професії:

посібник для психологів-профконсультантів служби зайнятості, вчителів, слухачів

та студентів педагогічних навчальних закладів. Рівне: РОЦПОН, РДП, ІП АПН

України, 1994. 220 с.

40. Поваренков Ю. П. Психология становления профессионала.

Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2000. 98 с

41. Пономарьова Н.О. Модель підготовки майбутнього вчителя

інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності інформатики.

Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, 2017. Вип. 58. С. 137–

148.

42. Руденко Л. А. Формування комунікативної культури майбутніх

фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах :

монографія. Львів : Піраміда, 2015. 342 с.

43. Сазонов А. Д. Профессиональная ориентация учащихся: учеб.

Пособие для студентов пед. Ин-тов по спец. № 2120 “Общтех. Дисциплины и

труд” / А. Д. Сазонов [и др.]; под ред. А.Д.Сазонова. М.: Просвещение, 1988. 223 с.

44. Семеніхіна О.В. Теорія і практика формування професійної

готовності майбутніх учителів математики до використання засобів комп’ютерної

візуалізації математичних знань : дисс. ... докт. Пед. Наук : 13.00.04. Суми, 2017.

490 с.

45. Сергеев Ю. Н. Информационно-коммуникационная компетентность

как неотъемлемая составляющая системы повышения квалификации работников

образования. URL:<http://msk.ito.edu.ru/2010/section/61/2619/index.html>

46. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби

інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя

математики : дис. ... канд. Пед. Наук : 13.00.04. К., 2007. 222 с.

47. Степаненков Н.К. Системный подход к формированию

професійної направленості учасників: дис. ... докт. Пед. Наук: 13.00.01.
М.: 1985. 415 с.

48. Тименко М. П. Педагогічне керівництво професійним самовизначенням: метод. Рекоменд. К.: РУМК МОУ, 1991. 119 с.

49. Утегенова М. Б. Педагогические условия формирования готовности будущих учителей к профориентационной работе в школе : автореф. Дис. ... канд. Пед. Наук : спец.13.00.01 – «Теория и история педагогики». Челябинск, 1993. 20 с.

50. Формування профорієнтаційної компетентності педагога: теорія і практика: монографія / В.П.Зінченко, В.Б.Харламенко, М.С.Янцур [та ін.]; за ред. В.П.Зінченка. Глухів: ГНПУ ім. О. Довженка, 2010. 198 с.

51. Чистякова С. Н., Захаров Н.Н. Профессиональная ориентация школьников. Организация и управление. М.: Педагогика, 1987. 234 с.

52. Шліхта Г. О. Підготовка майбутніх учителів інформатики до профорієнтаційної роботи із старшокласниками в сучасному інформаційному просторі : автореферат дис. ... канд. Пед. Наук : спец.13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». Житомир, 2009. 20 с.

53. Шрамко О.О. Профорієнтаційна підготовка майбутніх учителів початкових класів Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 15. Частина 1 – Глухів: ГНПУ ім. О.Довженка, 2010.

НУБІП України

НУБІП України

Анкета викладача для дослідження можливостей застосування ІКТ в роботі з професійної орієнтації

1. ПІБ: _____
2. Назва дисципліни (дисциплін): _____
3. Що ви використовуєте при підготовці до проведення занять: _____

	+/-	Примітка (для чого)
Методичну літературу		
"Навчальний посібник"		
Консультації з фахівцями		
комп'ютер		
інше (Дописати що саме):		

4. Чим Ви користуєтеся при проведенні занять:

	лекція	п/з	конс.	семінар	екз. (зал.)	інше
Дошка						
Крейда						
Указка						
Плакати						
Екран						
Слайди						
Компютер						
Проектор						
Відеофільми						
Спеціальні компютерні курси						
Спеціалізовані стенди						
Навчальний посібник						
Інше						

5. Як Ви ставитеся до обладнання навчальних класів мультимедійним обладнанням (сучасними комп'ютерами з відеопроєктором і акустичною системою)

а) позитивно

б) позитивно, але це вимагає додаткового часу на вивчення обладнання, нового програмного забезпечення, отримання навичок роботи з апаратурою в цілому

с) негативно

д) інше

6. У Вас є ПК на роботі вдома

7. У Вас є ноутбук (на роботі чи вдома)

8. Для чого Ви використовуєте ПК:

а) для відпочинку (граю в ігри, слухаю музику, дивлюся фільми і т.д.)

б) для спілкування (пишу листи, спілкуюся через ICQ, обмінююся інформацією

і т.д.)

с) для пошуку необхідної інформації (пошукові ресурси Internet, локальні диски

і т.д.)

д) в робочих цілях (підготовка до занять і їх проведення, складання навчальних посібників і розробка методичного матеріалу, зберігання інформації і т.д.)

е) для самоосвіти (вивчаю програмні продукти, іноземна мова і т.д.)

ф) інше

9. За Вашої дисципліни є комп'ютерний курс?

Якщо так, то як Ви його використовуєте в процесі підготовки, на яких етапах?

10. Якщо Ви використовуєте спеціальні комп'ютерні курси, то Ви їх розробили самі повністю або залучали інших фахівців:

11. Как Ви ставитеся до розробки комп'ютерного курсу по Вашій дисципліни

12. Ваші пропозиції щодо використання комп'ютерних курсів:

13. Вам буде потрібна допомога у створенні курсу або Ви зможете зробити його від початку до кінця самі?

14. Які програмні продукти Ви використовуєте для складання навчальних

посібників і розробки методичного матеріалу для проведення занять

(Підкреслити):

Word, PowerPoint, Excel, Access, Flash, AutoCAD, Adobe Photoshop, Adobe
Premiere, Visio, Delphi, AutoCAD, CorelDraw інші

15. Якими програмними продуктами Ви ще володієте?

16. Ви вивчали ці програми самостійно або на спеціалізованих курсах?

17. Ви відстежуєте розвиток інформаційних технологій?

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України